

Τ.Ε.Ι ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ -ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

ΣΟΥΛΟΥΠΟΓΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ

**Η ΕΝΔΟ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ ΜΕΤΑΞΥ
ΣΥΖΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΤΣΟΥΡΑΜΑΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Α.Μ.: 13356

**ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΔΟ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ	
1.1. Η έκταση του φαινομένου της ενδο-οικογενειακής βίας.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΕΝΔΟ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ	
2.1. Ορισμός.....	7
2.2. Νομικό πλαίσιο ν.3500/2006.....	8
2.3. Μορφές ενδο-οικογενειακής βίας.....	10
2.3.1. Φυσικές Βιαιοπραγίες.....	12
2.3.2. Η σεξουαλική βία.....	14
2.3.3. Η ψυχολογική βία.....	17
2.3.4. Οικονομική βία – Εκμετάλλευση.....	19
2.3.5. Λεκτική βία.....	21
2.3.6. Ο Έλεγχος.....	23
2.3.7. Η Απομόνωση.....	24
2.3.8. Απειλές, Εκφοβισμοί.....	25
2.4. Στατιστικά Στοιχεία.....	27
2.5. Περιπτώσεις.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ	
3.1. Το προφίλ του δράστη.....	39
3.2. Το προφίλ του θύματος.....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ	
4.1. Πολιτικές αντιμετώπισης.....	47
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	54
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	56
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	66

1. ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

1.1. Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΕΝΔΟ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

«Αν και βρισκόμαστε στον 21^ο αι., οι διακρίσεις σε βάρος των γυναικών εξακολουθούν να υφίστανται, παραβιάζοντας τις αρχές των ίσων δικαιωμάτων και τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Η σωματική βία που εφαρμόζουν στις συζύγους τους φτάνει (όχι σπάνια) μέχρι τον βιασμό και τη σεξουαλική κακοποίηση και σε μερικές περιπτώσεις ακόμη και στο φόνο. Αυτή είναι μονάχα η μια πτυχή του προβλήματος. Η ψυχολογική ή η οικονομική βία και ο φόβος της αποκάλυψης ότι κάποια γυναίκα είναι θύμα κάποιας μορφής κακοποίησης από τον σύντροφό της, αποτελούν την άλλη όψη του νομίσματος.

«Η βία κατά των γυναικών είναι ίσως η πιο επαίσχυντη παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Δεν κάνει διαχωρισμό μεταξύ συνόρων, πολιτισμών ή πλούτου. Όσο συνεχίζεται, δεν μπορούμε να ισχυριζόμαστε ότι κάνουμε ουσιαστική πρόοδο προς την ισότητα, την ανάπτυξη και την ειρήνη.» (Κόφι Άναν, Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ)

Η 25^η Νοεμβρίου έφερε στο προσκήνιο τη βία λόγω φύλου και τη θεμελίωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων της γυναίκας. Πρόκειται για τη Παγκόσμια Ημέρα Εξάλειψης της Βίας κατά των Γυναικών, που είναι αφιερωμένη στις γυναίκες οι οποίες πέφτουν καθημερινά θύματα βίας από το κοινωνικό, οικογενειακό και επαγγελματικό τους περιβάλλον. Η καθιέρωση αυτής της μέρας για τις γυναίκες από τον ΟΗΕ έρχεται να θυμίσει πως η βία μεταξύ των συντρόφων υπάρχει παντού, σε όλες τις χώρες και τις κοινωνίες, και στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με επιδημιολογικές μελέτες που πραγματοποιήθηκαν ανά χώρα για κακοποιημένες γυναίκες, η Ελλάδα κατέχει την ενδέκατη θέση με ποσοστό περίπου 6% των γυναικών να ομολογούν πως έχουν υποστεί κάποιου είδους κακοποίηση. Στις πρώτες θέσεις βρίσκονται η Ιαπωνία (77%) και η Τουρκία (60%), ενώ στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μια στις πέντε γυναίκες υφίστανται, στη διάρκεια της ζωής της βιαιότητες που ασκούνται από τον σύζυγο ή σύντροφό της.» (Στάμου, 2006)

«Υπάρχουν πολλές διαφορετικές μορφές ενδοοικογενειακής βίας, που κυμαίνονται από τις λιγότερο σοβαρές, όπως είναι ο καυγάς ανάμεσα στα αδέρφια έως τις πιο σοβαρές, όπως είναι ο θάνατος των γονιών από το χέρι του ίδιου του παιδιού τους.

Εδώ θα επικεντρωθούμε σε εκείνες τις μορφές ενδοοικογενειακής βίας που έχουν έως τώρα προσελκύσει περισσότερο το ενδιαφέρον των κοινωνιολογών: βιασμός μέσα στο γάμο, ξυλοδαρμός της συζύγου, κακοποίηση των παιδιών και κακοποίηση των ηλικιωμένων.

Η έκταση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας διαφέρει από τη μία μελέτη στην άλλη. Οι ερευνητές που ορίζουν ευρέως το πρόβλημα αναφέρουν ότι υπάρχει ένα πολύ μεγάλο ποσοστό ενδοοικογενειακής βίας, ενώ εκείνοι που χρησιμοποιούν έναν πιο στενό ορισμό του προβλήματος αναφέρουν ότι υπάρχει ένα χαμηλότερο ποσοστό ενδοοικογενειακής βίας. Για παράδειγμα, αν χρησιμοποιήσουμε έναν πιο ευρύ ορισμό της παιδικής κακοποίησης που να περιλαμβάνει τις ξυλιές στα οπίσθια, τα χαστούκια, το βρίσιμο ή την απειλή του γονέα ότι θα διώξει το παιδί του, πρακτικές που παραδοσιακά χρησιμοποιούνται για την επιβολή πειθαρχίας στα άτακτα παιδιά, τότε θα διαπιστώσουμε ότι τουλάχιστον το 85% των γονέων στις Ηνωμένες Πολιτείες κακοποιούν τα παιδιά τους. Όμως αν χρησιμοποιήσουμε έναν πιο στενό ορισμό της παιδικής κακοποίησης που να περιλαμβάνει την άσκηση τέτοιας σωματικής βίας από την πλευρά του γονέα όπως να γρονθοκοπεί, να κλωτσάει ή να ρίχνει το παιδί του κάτω, τότε το ποσοστό των γονέων που κακοποιούν τα παιδιά τους πέφτει απότομα στο 5% (Lewin, 1995).

Εάν χρησιμοποιήσουμε τον πιο στενό ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας, ο οποίος περιλαμβάνει τη σχετικά σοβαρή σωματική ή σεξουαλική βία –αρκετά σοβαρή, ώστε να προκαλέσει τραυματισμό στο θύμα- τότε, σύμφωνα με διάφορες έρευνες, τα ποσοστά των Αμερικανών που πέφτουν θύματα ενδοοικογενειακής βίας διαμορφώνονται ως εξής (Matthews, 2004· Lewis, 1995· Russell, 1990· Pillemer και Finkelhor, 1988):

- Βιασμός στο πλαίσιο του γάμου: 8 με 14% των συζύγων μετά το γάμο
- Ξυλοδαρμός συζύγου: 3% των παντρεμένων γυναικών κάθε χρόνο
- Παιδική κακοποίηση: 6% των παιδιών κάθε χρόνο
- Κακοποίηση ηλικιωμένων: 2% των ηλικιωμένων ατόμων κάθε χρόνο

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι αυτά τα στοιχεία αποτελούν μόνο τις ελάχιστες, πιο συντηρητικές εκτιμήσεις του ποσοστού των περιστατικών της ενδοοικογενειακής βίας.

Η πραγματική έκταση των σοβαρών μορφών ενδοοικογενειακής βίας μπορεί κάλλιστα να είναι πολύ υψηλότερη από αυτή που υποδεικνύουν τα παραπάνω στοιχεία, επειδή οι άνθρωποι γενικά διστάζουν να αποκαλύψουν τα οικογενειακά

τους προβλήματα στους ερευνητές. Επιπλέον, αν και αυτά τα ποσοστά φαίνονται σχετικά μικρά, οι αριθμοί των γυναικών, των παιδιών ή των ηλικιωμένων ατόμων που υφίστανται κάποια σοβαρή μορφή ενδοοικογενειακής βίας ανέρχονται σε εκατομμύρια. Το 6% των παιδιών που πέφτουν θύματα κακοποίησης, για παράδειγμα, σημαίνει ότι περίπου 4,5 εκατομμύρια παιδιά πέφτουν θύματα σεξουαλικής ή σωματικής κακοποίησης κάθε χρόνο. Θα πρέπει επίσης να θυμόμαστε ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι σημαντικά πιο διαδεδομένη, αν λάβουμε υπόψη μας πολλές μορφές κακοποίησης εκτός από τη σοβαρή σωματική βία, όπως είναι το χαστούκισμα, η λεκτική κακοποίηση ή η αμέλεια των παιδιών. Επιπλέον αν συμπεριλάβουμε στον ορισμό της κακοποίησης των ηλικιωμένων ατόμων και την οικονομική εκμετάλλευσή τους, τότε το ποσοστό των θυμάτων είναι ακόμα μεγαλύτερο. Λαμβάνοντας όλα αυτά υπόψη, μπορούμε να πούμε ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα διαδεδομένο κοινωνικό πρόβλημα.» (Τσουραμάνης, 2008, σ. 182 – 183)

«Η **σωματική βία** προσδιορίζεται από τις διακυμάνσεις μεταξύ ενός χαστουκιού στο πρόσωπο, έως τη σοβαρή σωματική βλάβη, η οποία καταλήγει ακόμα και σε εκ προθέσεως ανθρωποκτονία. Η **ψυχολογική βία** κυμαίνεται από ταπείνωση έως σοβαρή ψυχολογική βλάβη και έκπτωση του θύματος στην κοινωνική του λειτουργικότητα. Η **λεκτική βία**, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ψυχολογική, εμπεριέχει ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών που κινούνται από φωνές και εξυβρίσεις έως λεκτικό εξευτελισμό, απειλές και λεκτική τρομοκράτηση του θύματος. ο **εξαναγκασμός**, εξάλλου, είναι δυνατόν να περιλαμβάνει την υποχρέωση του θύματος να έρθει σε σεξουαλική πράξη με το δράστη παρά τη θέλησή του, ενώ η **παραμέληση** αφορά στη στέρηση βασικών και θεμελιωδών δικαιωμάτων του θύματος (στέρηση ελευθερίας, οικονομική στέρηση και εξάρτηση, έλλειψη φροντίδας για τις συναισθηματικές ανάγκες του θύματος, αποστέρηση της ιατρικής φροντίδας αναφορικά με τη σωματική και ψυχική υγεία, της αποστέρησης της εκπαίδευσης, κλπ.)» (Αρτινοπούλου Β. – Φαρσεδάκης Ιακ., 2003)

«Η ενδοοικογενειακή βία στη χώρα μας αποτελεί κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο παρουσιάζει ανησυχητικές διαστάσεις και εμφανίζεται σε όλες τις κοινωνικές και εθνοτικές ομάδες. » (Αρτινοπούλου Β. – Φαρσεδάκης Ιακ., 2003)

2. ΕΝΔΟ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Προκειμένου να ορίσει κανείς εννοιολογικά την *ενδο-οικογενειακή βία*, θα πρέπει να προσδιορίσει τους όρους, από τους οποίους η έννοια συντίθεται. «Η *οικογένεια* είναι ο παλαιότερος και ο πιο σημαντικός από όλους τους κοινωνικούς θεσμούς. Αποτελεί πράγματι το κέντρο των πολιτικών, οικονομικών, εκπαιδευτικών και θρησκευτικών δραστηριοτήτων του μεγαλύτερου μέρους των ανθρωπίνων κοινωνιών από τότε που αυτές εμφανίστηκαν στην ιστορία. Η θέση της όμως στις σημερινές κοινωνίες υφίσταται μια συνεχή μεταβολή. Απόρροια αυτής της τελευταίας είναι και τα προβλήματα που εμφανίζονται στους κόλπους της και τα οποία έχουν μια γενικότερη αντανάκλαση στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο στο οποίο αυτή υπάγεται» (Τσουραμάνης, 2003, σ.57). «Ως *βία* νοείται η όποια σωματική, λεκτική και ψυχολογική ή συναισθηματική βία, ο εξαναγκασμός και η παραμέληση, ανεξάρτητα από το αν η χρήση της βίας είναι επαναλαμβανόμενη ή λαμβάνει χώρα μόνο μια φορά.»(Spinellis, 1997)

2.2. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ν.3500/2006

«I. Η ουσιαστική στήριξη και προστασία του θεσμού της οικογένειας και η διασφάλιση του σεβασμού των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ιδίως της αξίας του ανθρώπου και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητάς του, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της οικογενειακής συμβίωσης, αποτελούν κορυφαίες προτεραιότητές μας. Με δεδομένο ότι η οικογένεια είναι αναμφισβήτητα το κύτταρο της κοινωνίας μας και πυλώνας για την εμπέδωση της κοινωνικής συνοχής, με αποφασιστική συμβολή στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του ανθρώπου, την ομαλή ένταξή του στο κοινωνικό σύνολο και την εμφύσηση σε αυτό των αρχών, αξιών που θα το συνοδεύουν σε όλη τη μετέπειτα πορεία του, είναι αυτονόητο ότι η ομαλή και υγιής λειτουργία της οικογένειας αποτελεί πρόκριμα για μία υγιή κοινωνία.

Στο πλαίσιο αυτό αναλάβαμε τολμηρές πρωτοβουλίες θωράκισης της οικογένειας γενικώς, και ιδίως από κάθε μορφής βία στο εσωτερικό της, αναδεικνύοντας και αντιμετωπίζοντας στην ουσία του ένα πρόβλημα που εδώ και δεκαετίες παρέμενε στην αφάνεια, θεωρούμενο, δυστυχώς, περίπου ως ιδιωτική υπόθεση και όχι ως σοβαρή κοινωνική παθογένεια - ακόμη και με ποινικές προεκτάσεις - όπως είναι στην πραγματικότητα. Βέβαια, η συντριπτική πλειονότητα των θυμάτων είναι γυναίκες, υπάρχουν και περιπτώσεις που προσβάλλονται και άλλα πρόσωπα τα οποία χρειάζονται προστασία, όπως είναι τα παιδιά ή οι ηλικιωμένοι.

II. 1. Με βάση αυτά τα δεδομένα, το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μέσω της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, και το Υπουργείο Δικαιοσύνης προχώρησαν στην ψήφιση του ν. 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις». Πρόκειται για ένα σύγχρονο νομοθέτημα, το οποίο έρχεται να καλύψει ένα σημαντικό κενό στην ελληνική νομοθεσία, κατά τα πρότυπα αντίστοιχων νόμων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βασικές τομές του νέου θεσμικού πλαισίου αποτελούν ιδίως:

- ↪ Η επί το αυστηρότερον διαμόρφωση των κυρώσεων που επιβάλλονται για τη διάπραξη ορισμένων αξιόποινων πράξεων στο πλαίσιο της οικογένειας (ιδίως σωματικές βλάβες και παράνομη βία ή απειλή).

- Η καθιέρωση της διαδικασίας της ποινικής διαμεσολάβησης, προκειμένου για εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας πλημμεληματικού χαρακτήρα.
- Η αντιμετώπιση του εξαναγκασμού σε συνουσία μέσα στο γάμο ως ποινικού αδικήματος.
- Η ρητή απαγόρευση της σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκων, ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής τους.
- Η επέκταση του πεδίου εφαρμογής του νόμου και στις σχέσεις σταθερής συμβίωσης μεταξύ ανδρός και γυναικός χωρίς γάμο.
- Η εξασφάλιση της προστασίας των θυμάτων, αφενός με τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στη δικαιοσύνη και, αφετέρου, με την εγγύηση της ασφάλειάς τους μέσα και έξω από την οικογενειακή εστία. Μάλιστα διευκολύνεται η άμεση απομάκρυνση του δράστη από την κατοικία και η δυνατότητα απαγόρευσης προσέγγισης των χώρων κατοικίας και εργασίας του θύματος, των οικιών στενών συγγενών του, των ξενώνων φιλοξενίας και των εκπαιδευτηρίων των παιδιών, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότερη προστασία των θυμάτων και των παιδιών τους.
- Η ειδική πρόβλεψη για την αυστηρή τιμώρηση των πράξεων ενδοοικογενειακής βίας που στρέφονται σε βάρος εγκύου.
- Η αναγνώριση της άσκησης ενδοοικογενειακής βίας ως μαχητού τεκμηρίου κλονισμού του γάμου, όπως η είναι η μοιχεία, η διγαμία, η εγκατάλειψη του συζύγου και η επιβουλή της ζωής του.» (Μηλιώνη, 2007, σ. 5 - 6)

2.3. ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΔΟ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

«Η ενδοοικογενειακή βία παλαιότερα προσδιοριζόταν κυρίως ως σωματική ή/και ψυχολογική βία του άνδρα-συζύγου/συντρόφου εναντίον της γυναίκας-συζύγου/συντρόφου. Παρατηρούμε συνεπώς ότι στους εκάστοτε ορισμούς δεν περιλαμβάνονταν όλες οι μορφές κακοποίησης. Έτσι, οι Straus, Gelles & Steinmetz (Pagelow, 1984) διαχωρίζουν τη βία σε δύο τύπους: α) στη «φυσιολογική βία», όπου η βίαιη πράξη πραγματοποιείται με την πρόθεση πρόκλησης σωματικού πόνου ή τραύματος σε κάποιο άτομο και β) στην «καταχρηστική βία», η οποία ορίζεται ως πράξη που ενέχει τη σοβαρή πιθανότητα τραυματισμού του ατόμου που πλήττεται. Η Walker (Walker, 1979) αναφέρει ότι η κακοποιημένη γυναίκα κατ' επανάληψη και συστηματικά υφίσταται βίαιη συμπεριφορά από έναν άνδρα, τόσο σε σωματικό, όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο, με σκοπό τον εξαναγκασμό της σε πράξεις ακούσιες, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματά της. Η Pagelow (Pagelow, 1984) προσδιορίζει την κακοποίηση ως τον εκ προθέσεως τραυματισμό της γυναίκας ή τον εξαναγκασμό της σε πράξεις ακούσιες, ή το βίαιο περιορισμό της αναφορικά με εθελούσιες δραστηριότητες, από ενήλικα άνδρα, με τον οποίο διατηρεί σεξουαλική σχέση, ανεξάρτητα από το αν η βία επισυμβαίνει στο πλαίσιο του έγγαμου βίου.

Η βία στους κόλπους της οικογένειας προσδιορίζεται, πλέον, ευρέως ως ο οικονομικός έλεγχος και η σωματική, σεξουαλική, συναισθηματική και ψυχολογική κακοποίηση μεταξύ ενηλίκων ή εφήβων, εναντίον των τωρινών ή προηγούμενων συζύγων/συντρόφων τους. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ενδοοικογενειακή βία καθορίστηκε με σαφήνεια από τον ορισμό που έχει προταθεί από τη Δανία και έγινε αποδεκτός από τα υπόλοιπα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: «Κάθε σωματική, σεξουαλική, ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον τωρινό ή πρώην σύζυγο, ή από το σύντροφο, ή άλλα μέλη της οικογένειας»

Η ενδοοικογενειακή βία, πλέον, θεωρείται πρώτιστα καταστρατήγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποτελεί φαινόμενο, το οποίο έχει προεκτάσεις και επιπτώσεις σε ατομικό, πολιτικό κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο: επηρεάζει και άλλα μέρη της οικογένειας, πλην του θύματος, επιφέρει αρνητικές συνέπειες

στην υγεία του (σωματική και ψυχική), προκαλεί τον κοινωνικό αποκλεισμό του, ευνοεί την αναπαραγωγή διαστρεβλωμένων κοινωνικών ρόλων και μεταφράζεται σε τεράστιο κόστος στον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς ενεργοποιούνται στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου (Diamantopoulou, 2000).

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η βία μέσα στην οικογένεια συνδέεται άμεσα με την απόκτηση και τη διατήρηση της άσκησης ελέγχου και αποτελεί ένα από τα χρησιμοποιούμενα μέσα επίτευξης του, καθώς η διατήρηση των ρόλων στους κόλπους της οικογένειας θεωρείται τόσο σημαντική, όσο σε οποιαδήποτε άλλη κοινωνική δομή.» (Αρτινοπούλου Β. – Φαρσεδάκης Ιακ., 2003)

Συνήθως θεωρούμε βία τις βασικές μορφές της που είναι εύκολα ορατή, αλλά πολύ συχνά η βία δεν είναι και τόσο ορατή, παρόλαυτα καμιά μορφή βίας δεν είναι αποδεκτή.

2.3.1. ΦΥΣΙΚΕΣ ΒΙΑΙΟΠΡΑΓΙΕΣ

«Αρχικά τα επεισόδια βίας ξεκινούν συνήθως με λεκτικές αντιπαραθέσεις που βρίσκονται σε διαφωνίες σχετικά με τρέχοντα ζητήματα της καθημερινότητας του ζεύγους. Τα τρία κυριότερα θέματα που αναφέρονταν από τις γυναίκες, ήταν η ζήλια του συζύγου/συντρόφου τους, η οικονομική διαχείριση και οι διαφορετικές προσδοκίες όσον αφορά στις οικιακές υποχρεώσεις των γυναικών. Η αντιπαραθεση για τα παραπάνω ζητήματα, συνήθως ξεκινά από τον σύζυγο/σύντροφο. Η αντίδραση της γυναίκας στις λεκτικές αντιπαραθέσεις εστιάζεται στην προσπάθειά της είτε να πείσει με λογικά επιχειρήματα το σύζυγο/σύντροφο για τις θέσεις της, είτε να διευθετήσει με εναλλακτικούς τρόπους τη διαφωνία, χωρίς να επέλθει η σύγκρουση.» (Αρτινοπούλου Β. – Φαρσεδάκης Ιακ., 2003)

«Τις περισσότερες φορές η φυσική βία εμφανίζεται μόνον όταν η γυναίκα αντιστέκεται στην ψυχολογική βία. Ο άντρας δεν έχει καταφέρει να ελέγξει επαρκώς μία σύντροφο υπερβολικά ανεξάρτητη. Η φυσική βιαιοπραγία και όχι η προγενέστερη ψυχολογική βία είναι εκείνη που, επειδή αφήνει ορατά ίχνη, θεωρείται ως βίαιη από την ίδια τη γυναίκα και από το εξωτερικό περιβάλλον. Όταν καλείται η αστυνομία ή οι σύλλογοι, αυτό γενικά γίνεται έπειτα από μία φυσική βιαιοπραγία. Στα 1998 αφορούσε το 84% των γυναικών που ήλθαν σε επαφή με την ένωση «Συζυγική βία, Υπηρεσία πληροφόρησης γυναικών».

Όταν οι φυσικές βιαιοπραγίες δεν είναι συχνές, οι γυναίκες σπάνια αισθάνονται θύματα. Γι' αυτές τα μεμονωμένα χτυπήματα έχουν πάντοτε μια λογική εξήγηση: *“είχε προβλήματα στη δουλειά του ή ήταν κουρασμένος”*.

Βεβαίως οι φυσικές βιαιοπραγίες δεν είναι καθημερινές· προκύπτουν όταν υπάρχει αδυναμία να μιλήσεις για ένα πρόβλημα, όταν δε μπορείς πλέον να σκεφτείς ή να εκφράσεις τη δυσφορία σου με λόγια. Όσο τα ίχνη είναι αμυδρά, οι γυναίκες διστάζουν να καταγγείλουν.» (Hirigoyen, 2002)

«Πράξεις φυσικής βίας μπορεί να συμβαίνουν μόνο μία φορά ή να επαναλαμβάνονται, αλλά όταν δεν καταγγέλλονται, πάντοτε κλιμακώνονται σε ένταση και συχνότητα.» (Hirigoyen, 2002)

«Η φυσική βία περιλαμβάνει μια πλατιά γκάμα κακώσεων που μπορούν από το απλό ξυλοφόρτωμα να φτάσουν στην ανθρωποκτονία: σφιξίματα, χαστούκια, γροθιές, κλοτσιές, απόπειρες στραγγαλισμού, δαγκώματα, καψίματα, στρίψιμο χεριών, βιαιοπραγία με αιχμηρό όργανο ή με όπλο... Το χτύπημα στην κοιλιά, το τράβηγμα των μαλλιών, το στραμπούληγμα του χεριού δεν αφήνουν ίχνη και μερικοί άντρες το γνωρίζουν πολύ καλά. Αρκεί ένα φουλάρι ή ένα τυλιγμένο κασκόλ για να καμουφλάρουμε μια απόπειρα στραγγαλισμού. Όταν όμως οι βίαιοι χάνουν κάθε έλεγχο, βλέπουμε συχνά γυναίκες να έρχονται στα επείγοντα των νοσοκομείων σε κατάσταση που θυμίζει πυγμάχο ύστερα από ματς, με σπασμένο οφρυϊκό τόξο ή μύτη, είτε με ρήξη τυμπάνου.

Πολλά χτυπήματα έχουν στόχο την κοιλιά όταν η γυναίκα εγκυμονεί, σαν να θέλει ο άντρας να πλήξει την ικανότητά της για αναπαραγωγή, ή το πρόσωπο και τα μάτια, σαν να θέλει να εκμηδενίσει το βλέμμα που μπορεί να κρίνει και να καταστρέψει τη σκέψη. Βλέπουμε εδώ ότι πρόθεση αυτών των ενεργειών είναι να εκμηδενιστεί ο άλλος ως υποκείμενο.

Με χτυπήματα η πρόθεση είναι να σημαδευτεί το κορμί, να διαρραγεί το σωματικό περίβλημα της γυναίκας, να γκρεμιστεί έτσι το τελευταίο, φράγμα αντίστασης, για να την κατέχει ολοκληρωτικά. Είναι το σημάδι της κυριαρχίας, είναι το χνάρι που επιτρέπει να διαβάσουμε πάνω στο κορμί της την αποδοχή της υποταγής.» (Hirigoyen, 2002)

2.3.2 Η ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ

«Πριν από τη δεκαετία του 1970, ο συζυγικός βιασμός ήταν έννοια ακατανόητη και ουσιαστικά ανύπαρκτη. Ο νόμος σε καμιά χώρα, δεν τον αναγνώριζε ως ποινικό αδίκημα, αλλά και τα ίδια τα θύματα, τις περισσότερες φορές, δεν συνειδητοποιούσαν ότι κάτι τέτοιο συνέβαινε. «*Βιασμός από το σύζυγο; Σχήμα οξύμωρο*». Μετά το 1970, όμως, κάποια μέλη του γυναικείου κινήματος έφεραν στο προσκήνιο το πρόβλημα αυτό και αύξησαν την ευαισθησία των γυναικών και της κοινωνίας, στο σύνολό της, τόσο για τη σωματική, όσο και τη σεξουαλική συζυγική κακοποίηση (Bergen, 1999. Gelles, 1980)» (Παπαδομαρκάκη, χ.χ.)

«Ο συζυγικός βιασμός (marital rape) ορίζεται ως ο καταναγκασμός για τη συμμετοχή στη σεξουαλική διαδικασία, καθώς και για την υιοθέτηση τρόπων σεξουαλικής συμπεριφοράς, όχι μόνο μη αποδεκτών, αλλά και απωθητικών για τη γυναίκα (Σαμαρτζή, 1996). Πρόκειται για κάθε ανεπιθύμητη συνουσία ή διείσδυση που γίνεται με την επιβολή βίας ή απειλής βίας, ή όταν η σύζυγος είναι ανίκανη να συναινέσει σε αυτήν (Bergen, 1996. Russell, 1990).

Ο βιασμός στο γάμο είναι η κυρίαρχη, η χειρίστη μορφή σεξουαλικής κακοποίησης. Κατά τους Finkelhor και Yllo (1995) πρόκειται για μία πράξη τρομαχτική και κτηνώδη και συνήθως λαμβάνει χώρα στα πλαίσια μίας βίαιης και καταστρεπτικής σχέσης. Είναι λάθος να πιστεύει κανείς ότι σχετίζεται με την ερωτική πράξη. Στην πραγματικότητα, έχει να κάνει με τον εξευτελισμό, την υποβίβαση, το θυμό και την μνησικακία. Ο συζυγικός βιασμός δεν είναι εκδήλωση πάθους, αλλά δύναμης (Bart, 1975).

Ο συζυγικός βιασμός συχνά συνοδεύεται από οργή και ζήλια του δράστη για το θύμα (λόγω υποψίας ότι συνουσιάζεται με τον οποιονδήποτε), κριτική για την ερωτική του συμπεριφορά, αλλά και χυδαία διακωμώδηση της γυναικείας φύσης.

Ο όρος αυτός καλύπτει, εκτός από παντρεμένα, και ζευγάρια χωρισμένα ή διαζευγμένα. Μαζί με το «βιασμό του ραντεβού» (date rape) αναφέρονται συχνά ως «κρυμμένοι βιασμοί» (Parrot & Bechholder, 1994, Warshaw, 1988) καθώς είναι λιγότερο πιθανό να ληφθούν σοβαρά υπ' όψιν και να καταγγεληθούν, αλλά και όταν καταγγέλλονται, σπάνια οι δράστες οδηγούνται στη φυλακή.

Μερικοί ερευνητές (Johnson & Sigler, 1997) υποστηρίζουν ότι ο συζυγικός βιασμός είναι «απλώς μία προέκταση της ενδοοικογενειακής βίας». Ο Gelles (1997) πρεσβεύει ότι το φαινόμενο αυτό δεν απαντάται ποτέ μόνο του, αλλά συνοδεύεται από άλλες μορφές βίας. Η Browne (1987) θεωρεί ότι η σεξουαλική επίθεση είναι η τελευταία πράξη μιας σειράς επεισοδίων κακοποίησης, ιδίως σωματικής και λεκτικής.

Ο βιασμός στα πλαίσια του γάμου δεν είναι μία πράξη που συμβαίνει μία και μόνο φορά. Συνήθως, επαναλαμβάνεται πολύ συχνά και διαρκεί χρόνια (Dowdeswell, 1986).»

Ο συζυγικός βιασμός μπορεί να συμβεί σε όλους τους γάμους, ανεξαρτήτως ηλικίας, κοινωνικής τάξης, φυλής ή εθνικότητας (Finkelhor & Yllo, 1995) Ακριβώς πόσες γυναίκες υφίστανται σεξουαλική κακοποίηση και βιασμό από τους άνδρες τους είναι δύσκολο να καθορίσει κανείς σε εθνικό ή παγκόσμιο επίπεδο. Σε κάθε περίπτωση, Πάντως, επειδή είναι μάλλον σπάνιο να αναφέρουν το βιασμό τους, τα ποσοστά είναι υψηλότερα από αυτά που απεικονίζουν οι διάφορες έρευνες και τα στοιχεία της αστυνομίας.» (Παπαδομαρκάκη, χ.χ.)

«Είναι η μορφή βίας για την οποία οι γυναίκες δυσκολεύονται περισσότερο να μιλήσουν και μολαταύτα είναι συχνότατα παρούσα.» (Hirigoyen, 2002)

«Η σεξουαλική βία περιλαμβάνει ένα ευρύτατο φάσμα που από τη σεξουαλική παρενόχληση φτάνει μέχρι τη σεξουαλική εκμετάλλευση περνώντας από το συζυγικό βιασμό.

Μπορεί να είναι ο εξαναγκασμός σε επικίνδυνες ή εξευτελιστικές σεξουαλικές δραστηριότητες και σε δυσάρεστες σκηνοθεσίες, τις πιο πολλές φορές όμως πρόκειται απλώς για εξαναγκασμό σε μια μη επιθυμητή σεξουαλική σχέση, είτε με την υποβολή (παραείσαι σεμνότυφη!) είτε με την απειλή.

Μπορούμε, για παράδειγμα, να επιβάλουμε μια εγκυμοσύνη σε κάποια γυναίκα που δεν την επιθυμεί, όταν ξέρουμε ότι ο ερχομός ενός παιδιού ενδέχεται να είναι ένας επιπλέον τρόπος να την ελέγχουμε. Η σεξουαλική βία μπορεί να είναι η αιτία πυελικών τραυματισμών ή μετάδοσης σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων· σ' ένα παρόμοιο πλαίσιο, οι γυναίκες δεν είναι σε θέση να απαιτήσουν προφυλακτικό.

Σε μία πρόσφατη μελέτη αναφερόμενη σε 148 γυναίκες θύματα συζυγικής βίας για τις οποίες υπήρξε δικαστική απόφαση, το 68% των θυμάτων που ερωτήθηκαν αφηγήθηκαν ότι είχαν υποστεί, εκτός από χτυπήματα και τραυματισμούς, και συζυγική σεξουαλική βία, οι δε γυναίκες που είχαν υποστεί τη σεξουαλική βία παρουσίαζαν με χαρακτηριστικό τρόπο περισσότερα μετατραυματικά ψυχολογικά συμπτώματα από εκείνες που είχαν υποστεί μόνο σωματική βία δίχως τη σεξουαλική συνιστώσα.

Μία αναγκαστική σεξουαλική σχέση συχνά αποσιωπάται γιατί αποτελεί μέρος του «συζυγικού καθήκοντος», το οποίο ακόμη και σήμερα θεωρείται δικαίωμα του άντρα και υποχρέωση της γυναίκας.

Πολλές γυναίκες αποδέχονται σεξουαλικές σχέσεις που δεν επιθυμούν μόνο και μόνο για να πάψει να τις ενοχλεί ο σύντροφός τους» (Hirigoyen, 2002)

«Σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Αμνηστίας και πηγών από το internet, οι χώρες στις οποίες ο συζυγικός βιασμός ποινικοποιείται, είναι η Γερμανία, η Μεγάλη Βρετανία, η Ιταλία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Πορτογαλία, Φιλανδία, η Δανία, η Νορβηγία, η Σουηδία, η Αυστραλία, ο Καναδάς, οι Η.Π.Α. (το 1993 και στις 50 πολιτείες), η Νέα Ζηλανδία, η Πολωνία και η Ιαπωνία. Αντίθετα σε χώρες όπως η Νιγηρία, η Αίγυπτος, η Ινδία και το Πακιστάν, ο βιασμός στο γάμο δεν θεωρείται έγκλημα και η γυναίκα αντιμετωπίζεται ως περιουσία του άνδρα της.

Στην Ελλάδα, μέχρι σήμερα, ο νομοθέτης αναγνωρίζει το δικαίωμα του συζύγου στη σεξουαλική επαφή, ακόμα και με βίαιο τρόπο και χωρίς τη συγκατάθεση της συζύγου του (Τσιγκρής, 1996)» (Παπαδομαρκάκη, χ.χ.)

2.3.3. Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΑ

«Η ψυχολογική κακοποίηση στις στενές σχέσεις μεταξύ ενηλίκων έχει οριστεί ως κάθε συμπεριφορά που μειώνει την αυτο-εκτίμηση και το αίσθημα ασφάλειας ή αυτο-ελέγχου ενός συντρόφου (Walker, 1984). Επίσης, θεωρητικοποιείται με βάση τις συνέπειές της καθώς έχει υποστηριχτεί ότι αποτελεί την καθημερινή διαντίδραση με τον/την σύντροφο, η οποία κλονίζει την ψυχολογική, συναισθηματική ή συμπεριφορική ικανότητα του θύματος, άσχετα από το αν υπήρχε πρόθεση, ή αν το τελευταίο συνειδητοποιεί τις συνέπειες της συμπεριφοράς που υφίσταται (Marshall, 1994). Αρκετές φορές διερευνάται ως φαινόμενο που επισυμβαίνει ταυτόχρονα με τη σωματική κακοποίηση, αν και έχει αναγνωριστεί ότι υπάρχουν πολυάριθμοι τρόποι να επικυριαρχήσει κανείς στο/στη σύντροφό του εκτός των βίαιων σωματικών πράξεων.

Παρά την περιορισμένη θεωρητικοποίηση της ψυχολογικής κακοποίησης, έχουν παραχθεί χρήσιμα ερευνητικά δεδομένα αναφορικά με τη συχνότητά της (Follingstad, 2000). Για παράδειγμα έχει παρατηρηθεί ότι η ψυχολογική κακοποίηση (Follingstad, 1990) συμβαίνει στην πλειονότητα των σχέσεων, στις οποίες υπάρχει σωματική κακοποίηση, ενώ έχει αναφερθεί ότι η ψυχολογική βία συνδέεται στενά με την πιθανότητα βίαιων σωματικών επιθέσεων (Straus, 1974). Εξάλλου, έχει υποδειχθεί ότι η πρόωμη εμφάνιση ψυχολογικής κακοποίησης τείνει να καταλήγει σε σωματική κακοποίηση μέσα στα πρώτα χρόνια του γάμου. (O'Leary, 1994)» (Αρτινοπούλου Β. – Φαρσεδάκης Ιακ., 2003)

«Μιλούμε για ψυχολογική βία όταν ένα πρόσωπο υιοθετεί μια σειρά από στάσεις και λόγια που αποσκοπούν στην περιφρόνηση και στην άρνηση του τρόπου ζωής ενός άλλου προσώπου. Αυτά τα λόγια, αυτές οι κινήσεις έχουν ως στόχο την αποσταθεροποίηση ή την προσβολή του άλλου. Σε στιγμές οργής όλοι μπορούμε να πούμε λόγια προσβλητικά, περιφρονητικά ή να κάνουμε άκοσμες χειρονομίες, συνήθως όμως αυτές οι παρεκκλίσεις ακολουθούνται από μετάνιωμα ή αιτήσεις συγγνώμης. Αντίθετα, στην ψυχολογική βία δεν πρόκειται για παροδική παρέκκλιση αλλά για έναν τρόπο του σχετίζεσθαι. Σημαίνει να αρνείσαι τον άλλο και να τον μεταχειρίζεσαι σαν αντικείμενο. Αυτές οι μέθοδοι αποσκοπούν στην υποταγή του άλλου, στον έλεγχο του και στη διατήρηση της εξουσίας.

Πρόκειται για πολύ λεπτή κακοποίηση· συχνά τα θύματα λένε ότι ο τρόμος αρχίζει μ' ένα περιφρονητικό βλέμμα, μια ταπεινωτική κουβέντα, έναν απειλητικό τόνο φωνής. Πρόκειται, χωρίς να έχει δοθεί χτύπημα, για καθήλωση του/της συντρόφου, για δημιουργία έντασης, για τρομοκράτηση με σκοπό να καταδείξει την εξουσία του. Υπάρχει μια απόλαυση στο να εξουσιάζεις τον άλλο με ένα μόνο βλέμμα ή απλώς με την αλλαγή τόνου.

Η δυσχέρεια στη διάγνωση της ψυχολογικής βίας οφείλεται στο ότι το όριό της είναι ακαθόριστο. Είναι μια έννοια υποκειμενική: η ίδια πράξη μπορεί να πάρει διαφορετικές σημασίες, αναλόγως προς το πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσεται, και η ίδια συμπεριφορά μπορεί να θεωρηθεί καταχρηστική από τους μεν και μη καταχρηστική από τους δε. Οι ειδικοί δε μας δίνουν έναν ομόφωνο ορισμό της ψυχολογικής βίας, γιατί η αναγνώριση αυτής της μορφής βίας είναι πρόσφατη. Με τον ίδιο τρόπο, είναι μεν δυνατό να αποτιμήσουμε τις φυσικές πλευρές της βίας, είναι όμως πολύ δύσκολο να υπολογίσουμε τι αισθάνεται ένα θύμα ψυχολογικής βίας.»(Hirigoyen, 2002)

2.3.4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΙΑ – ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

«Πρέπει να θεωρήσουμε την οικονομική πίεση σαν μία ιδιαίτερη μορφή ψυχολογικής βίας, σαν μία επιπρόσθετη παγίδα ή εκβιασμό που εμποδίζει τις γυναίκες να βγουν από την αλλοτριωτική σχέση, γιατί έχουν την ίδια δυσκολία να αφήσουν το σύντροφό τους όταν βγάζουν έντιμα το ψωμί τους ή ακόμη όταν η υλική εξάρτηση αντιστρέφεται, όπως συμβαίνει στην περίπτωση που ακολουθεί. Με το πρόσχημα μιας απόλυσης ή ενός αβέβαιου επαγγέλματος, ορισμένοι άντρες τα βολεύουν, έτσι ώστε να πάψουν να εργάζονται συντηρούμενοι από τις συντρόφισσές τους. Σ' αυτή την περίπτωση εκείνο που τις εξαναγκάζει να μένουν είναι η ενοχή.

Υπάρχει επίσης η κλασικότερη περίπτωση όπου ο φόβος των οικονομικών δυσχερειών, συνέπεια της οικονομικής εξάρτησής τους, εμποδίζει τις γυναίκες να εγκαταλείψουν ένα βίαιο σύντροφο. Φοβούνται μήπως μείνουν άφραγκες, μήπως δε βρουν δουλειά, κατοικία. Συχνά δε γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και την πιθανή αρωγή που μπορούν να λάβουν, κι έτσι αποθαρρύνονται.

Η οικονομική πίεση ασκείται διαφορετικά ανάλογα με το περιβάλλον, αλλά σε κάθε περίπτωση πρόκειται για αφαίρεση από τη γυναίκα της αυτονομίας της, με σκοπό να οδηγηθεί σε μια κατάσταση όπου δε θα έχει περιθώριο κινήσεων αν εκδηλώσει επιθυμία χωρισμού.

Ο άντρας, για να διασφαλίσει την οικονομική εξουσία, μπορεί να αρχίσει ελέγχοντας συστηματικά όλους τους λογαριασμούς, αρνούμενος να δώσει αρκετά χρήματα ή δίνοντάς τα με το σταγονόμετρο, κι όλα αυτά υπό τη συνοδεία ενοχοποιητικών παρατηρήσεων. Μπορεί να φτάσει μέχρι να της αρνηθεί την πιστωτική κάρτα ή το βιβλιάριο επιταγών. Μας παραξενεύει κάποιες φορές που μια εργαζόμενη γυναίκα δεν μπορεί να έχει πρόσβαση ούτε καν στις καταθέσεις της. Αυτή η εξάρτηση μπορεί να υπάρχει όποιο κι αν είναι το εισοδηματικό επίπεδο του νοικοκυριού και πολλές φορές ο άντρας καλύπτει την οικονομική πίεση που ασκεί στη γυναίκα του κάνοντάς της πού και πού ακριβά δώρα...

Ενδέχεται ο άντρας να επιχειρήσει να πείσει τη γυναίκα του να σταματήσει την επαγγελματική της δραστηριότητα ή τις σπουδές της, προβάλλοντας το γεγονός ότι τα παιδιά είναι δυστυχημένα δίχως τη μάνα τους, ότι τα γεύματα είναι πολύ πρόχειρα,

Το σπίτι δεν είναι φροντισμένο, ότι αυτός ο δεύτερος μισθός δε χρησιμεύει σε τίποτ' άλλο από το να αυξάνει τους φόρους κτλ. Αυτή η αναγκαστική κατάσταση δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο κάθε απόπειρα χωρισμού.

Στην ιδιαίτερη περίπτωση των γυναικών που ασκούν το ίδιο επάγγελμα με τον άντρα τους, όποιες κι αν είναι οι αρμοδιότητές τους, βρίσκονται συχνά σε δεύτερη μοίρα, επιφορτισμένες με την ευθύνη της καταξίωσης του συντρόφου τους. Αυτές που είναι βοηθοί του συζύγου τους σπανίως δηλώνονται από φορολογικής πλευράς «συναεργάτριες» και, σε περίπτωση διαζυγίου, δεν έχουν καμία προστασία.

Γενικά υπάρχει η πεποίθηση ότι αυτή η εξάρτηση δεν είναι δυνατή παρά όταν ο μισθός της γυναίκας είναι κατώτερος από εκείνον του άντρα της, είδαμε όμως ότι δεν πρόκειται για απόλυτο κανόνα· στα ζευγάρια όπου η γυναίκα κερδίζει περισσότερα από το σύντροφό της, αυτός μπορεί κάλλιστα να υποτιμά την επίζηλη θέση της συζύγου παραπονούμενος ότι παραμελεί την εστία, χρησιμοποιώντας το συχνά σαν ένα επιπλέον επιχείρημα για να δικαιολογήσει τη βία του.

Ακόμη κι αν οι κατάφωρες ανισότητες εισοδημάτων μεταξύ αντρών και γυναικών ισχύουν, η υλική εξάρτηση των γυναικών δεν είναι πια το ίδιο ισχυρή όσο στο παρελθόν, κι έτσι αναφύονται καινούριες μορφές κυριαρχίας πολύ πιο περίπλοκες. Ωστόσο, ο φόβος των οικονομικών δυσχερειών συχνά δεν είναι παρά ένα λογικό επιχείρημα για να καθυστερήσει η αναχώρηση. Το αληθινό εμπόδιο για την απομάκρυνση των γυναικών που είναι θύματα βίας δεν είναι η υλική αλλά η ψυχολογική εξάρτηση.» (Hirigoyen, 2002)

2.3.5. ΛΕΚΤΙΚΗ ΒΙΑ

«Αναφορικά με τις μορφές βίας που είναι δυνατόν να παρουσιαστούν στην οικογένεια, η λεκτική βία εμφανίζει αρκετά υψηλά ποσοστά. Έρευνα των Straus & Sweet σε δείγμα 5232 ζευγαριών στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, κατέδειξε ότι οι άνδρες και οι γυναίκες εμπλέκονται στη λεκτική βία εναντίον των συζύγων/συντρόφων τους σχεδόν εξίσου. Η πιθανότητα εμφάνισης της συγκεκριμένης μορφής βίας, τείνει να μειώνεται ανάλογα με την ηλικία και τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια και να αυξάνεται με την κατάχρηση οινοπνευματωδών ή/και άλλων ουσιών. Μεταξύ των άλλων, καταδείχτηκε ότι η λεκτική κακοποίηση προσομοιάζει σε μεγάλο βαθμό με τη σωματική κακοποίηση, αν λάβει κανείς υπόψη συγκεκριμένες κοινωνικές και ψυχολογικές μεταβλητές. Υπό αυτό το πρίσμα, η λεκτική βία δεν αποτελεί αντικατάσταση της σωματικής βίας· αντίθετα, μπορεί να θεωρηθεί ως τμήμα ενός δυσπροσαρμοστικού μοντέλου συμπεριφοράς, το οποίο είναι παραπλήσιο αυτού της σωματικής κακοποίησης (Straus & Sweet, 1992).» (Αρτινοπούλου Β. – Φαρσεδάκης Ιακ., 2003)

«Υπάρχουν τα λόγια (απειλές, κραυγές, ύβρεις) που αποβλέπουν στη δημιουργία έντασης και ανασφάλειας και ο τρόπος να τα λες (τόνος, ύφος) που είναι μια διαδικασία που αποσκοπεί να θέσει τον άλλο υπό κυριαρχία.

Οι ύβρεις των αντρών στις γυναίκες είναι πολύ στερεότυπες, τις περισσότερες φορές σεξουαλικής φύσης. Σπανίως προφέρονται δημόσια. Οι πιο πολλές λεκτικές επιθέσεις γίνονται ιδιωτικά γιατί οι επιτιθέμενοι προσπαθούν να διαφυλάξουν την καλή τους εικόνα. Όταν αυτές οι επιθέσεις γίνονται δημόσια, εκδηλώνονται με τη μορφή ειρωνείας, έτσι ώστε να αποσπάσουν την επιδοκιμασία των μαρτύρων. Αν η γυναίκα διαμαρτυρηθεί, θα της πουν ότι δεν έχει την αίσθηση του χιούμορ, ότι είναι μυγιάγγιχτη, ότι όλα τα παίρνει στραβά, κι έτσι θα καταλήξει ν' αμφιβάλει για την πραγματικότητα της επίθεσης.

Οι πρώτες λεκτικές επιθέσεις είναι λεπτές και δυσδιάκριτες. Αυξάνουν σταδιακά μέχρις ότου η γυναίκα τις θεωρήσει φυσικές. Πώς μπορεί να λέγεται ότι όταν βρίζεις συνεχώς τη γυναίκα σου δεν είναι βία; Πώς είναι δυνατόν να νομίζουμε ότι οι ταπεινωτικοί αστεϊσμοί, οι σαρκασμοί, ο συστηματικός ονειδισμός μπορούν να είναι πράγματα ανώδυνα; Στο ζήτημα της φωνής ορισμένοι άντρες για να τρομάξουν τη

σύντροφό τους, σηκώνουν τον τόνο και κραυγάζουν, αντίθετα άλλοι υιοθετούν έναν τόνο βελούδινο, απειλητικό. Εξωτερικά αυτές οι αλλαγές τόνου μπορεί να φαίνονται χωρίς συνέπειες, για τη γυναίκα όμως απηχούν προγενέστερες απειλές ή και χτυπήματα. Ο Φρόντ παρατήρησε ότι ο πολιτισμός έκανε ένα αποφασιστικό βήμα την ημέρα που κάποιος άντρας αντικατέστησε τη λόγχη με την ύβρη. Είναι βέβαιο όμως αυτό; Υπάρχουν λόγια που σκοτώνουν το ίδιο σίγουρα με τα χτυπήματα.» (Hirigoyen, 2002)

2.3.6. Ο ΕΛΕΓΧΟΣ

«Ο έλεγχος εντάσσεται κατ' αρχάς στην κατηγορία της κατοχής, είναι κακόβουλη επίβλεψη κάποιου με την έννοια της κυριαρχίας και της εξουσίας πάνω του. Θέλουμε να ελέγχουμε τα πάντα για να επιβάλλουμε τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να γίνονται τα πράγματα.

Μπορεί να είναι ο έλεγχος των ωρών ύπνου, των ωρών των γευμάτων, των δαπανών, των κοινωνικών σχέσεων, ακόμη και των σκέψεων (Θέλω να ξέρω τι σκέφτεσαι!).

Μπορεί να είναι παρεμπόδιση της επαγγελματικής ανόδου της γυναίκας ή της ολοκλήρωσης των σπουδών της.» (Hirigoyen, 2002)

2.3.7. Η ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ

«Για να διαιωνίζεται η βία, πρέπει η γυναίκα να απομονωθεί προοδευτικά από την οικογένειά της και τους φίλους της, να μην εργάζεται, να μην έχει κοινωνική ζωή. Απομονώνοντας τη γυναίκα του, ο άντρας ενεργεί με τέτοιο τρόπο, ώστε η ζωή της να περιστρέφεται αποκλειστικά γύρω απ' αυτόν. Έχει ανάγκη να ασχολείται μαζί του, να μη σκέφτεται παρά αυτόν. Κατορθώνει ώστε να μην έχει υπερβολική ανεξαρτησία, να μην ξεφεύγει από τον έλεγχό του. Οι γυναίκες λένε συχνά ότι νιώθουν αιχμάλωτες.

Ύστερα από κάποιο διάστημα μπορεί να είναι η ίδια η γυναίκα που απομονώνεται, για να έχει ηρεμία, χωρίς τις πιέσεις του συζύγου στην ιδέα μιας ενδεχόμενης συνάντησης. Αυτό οδηγεί σε κοινωνική απομόνωση και συχνά σε αποξένωση. Τα πρόσωπα του περιβάλλοντος κατευθύνονται έτσι ώστε τελικά να αποδεχθούν τον αποκλεισμό του/της συντρόφου. Όσοι δεν ακολουθούν και δείχνουν κριτική στάση, προοδευτικά απομακρύνονται.

Η απομόνωση συνίσταται επίσης και στην κατάργηση του κινητού τηλεφώνου ή του υπολογιστή, όπως θα κάναμε σε ένα παιδί, έτσι ώστε η γυναίκα να μην μπορεί πια να τηλεφωνήσει στην οικογένειά της.

Μπορεί επίσης κάποιος με υπονοούμενα ή με ψέματα να στρέψει τη γυναίκα εναντίον των οικείων της.

Η απομόνωση είναι ταυτόχρονα αιτία και αποτέλεσμα της κακομεταχείρισης.»
(Hirigoyen, 2002)

2.3.8. ΑΠΕΙΛΕΣ, ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΙ

«Η ψυχολογική βία μπορεί να εμπεριέχει απειλές: απειλές ότι θα πάρουν τα παιδιά, ότι θα της στερήσουν τα χρήματα, ότι θα τις χτυπήσουν, ότι θα αυτοκτονήσουν. Μπορεί επίσης να αφήσουν να εννοηθεί ότι θα υπάρχουν αντίποινα στον περίγυρο σε περίπτωση που η γυναίκα δεν ενεργήσει έτσι όπως επιθυμούν. Η προαναγγελία ενός πλήγματος κάνει εξίσου κακό στον ψυχισμό όσο και ένα πραγματικό πλήγμα, κι αυτό ενισχύεται από την αβεβαιότητα στην οποία βρίσκεται κανείς σχετικά με την πραγματοποίηση της απειλής. Πρόκειται έτσι για τη διατήρηση της κυριαρχίας στον άλλο.

Ο εκβιασμός με απειλή την αυτοκτονία συνιστά μια βία εξαιρετικά σοβαρή, γιατί οδηγεί τον/τη σύντροφο να επωμιστεί την ευθύνη της βίας: «Δικό μου το σφάλμα, δεν ήξερα πώς να τον βοηθήσω! ».

Όλες αυτές οι κινήσεις ξεχωριστά θα μπορούσαν να εγγραφούν στο πλαίσιο μιας σκηνης ενός κλασικού σπιτικού, όμως η επανάληψη κι η διάρκειά τους στο χρόνο, καθώς και η ασυμμετρία στις ανταλλαγές συνιστούν τη βία.

Αντίθετα σε ότι συμβαίνει σε μία συζυγική σύγκρουση όπου υπάρχει κάποιο όριο σ' εκείνο που μπορεί να ειπωθεί, σ' αυτό τον τύπο σχέσης που θεμελιώνεται πάνω στην ψυχολογική βία εκείνος που είναι βίαιος στοχεύει στα συναισθήματα του συντρόφου ή, ακριβέστερα, στη συναισθηματική του αδυναμία. Όταν δυο άνθρωποι συζούν ως ζευγάρι, έχει ο καθένας μύχια γνώση του άλλου, ξέρει τα κενά του, μπορεί λοιπόν να χτυπήσει με ακρίβεια εκεί όπου πονάει. Μπορείς να επωφεληθείς από μια εκμυστήρευση, μια ομολογία, για να εξοντώσεις κατόπιν καλύτερα τον άλλο.

Η ψυχολογική βία συνιστά μια διαδικασία που αποβλέπει στην εδραίωση ή στη διατήρηση μιας κυριαρχίας πάνω στον/στη σύντροφο. Όπως θα δούμε λίγο πιο κάτω, είναι μια βία που ακολουθεί κάποιο σενάριο· επαναλαμβάνεται και ισχυροποιείται με το χρόνο. Αρχίζει με το συστηματικό έλεγχο του άλλου, έπειτα έρχονται η ζήλια και οι βρισιές και τέλος οι ταπεινώσεις και ο διασυρμός. Κι όλα τούτα για να ανυψωθούμε υποβιβάζοντας τον άλλο.

Αυτή η έλλειψη σεβασμού, τούτες οι κριτικές θα μπορούσαν να φανούν ανώδυνα αν ήταν απομονωμένα, αυτά τα λόγια όμως ή ετούτες οι χειρονομίες εγγράφονται σε μία διαδικασία άκρως καταστροφική για την αυτοεκτίμηση του προσώπου που τα υφίσταται. Η επανάληψη και ο ταπεινωτικός χαρακτήρας παρόμοιων καταστάσεων μπορούν να προκαλέσουν πραγματική διανοητική φθορά και να οδηγήσουν ακόμη και στην αυτοκτονία.

Ο επιτιθέμενος αρνείται την ψυχολογική βία όπως και οι μάρτυρες που δε βλέπουν τίποτε, πράγμα που κάνει το θύμα να αμφιβάλλει για ότι ένωσε. Τίποτε δεν αποδεικνύει την πραγματικότητα που υπέστη. Είναι μια βία «δική του».

Ο κυρίαρχος χρησιμοποιεί τη βία για να παραμείνει στην παντοδύναμη θέση του. Γι' αυτόν η βιαιοπραγία δεν είναι παρά το εργαλείο που του επιτρέπει να αποκτήσει ή να διατηρήσει εκείνο που επιθυμεί, δηλαδή την εξουσία.

Οι απειλές και οι πράξεις που προορίζονται να τρομοκρατήσουν τον άλλο είναι το έσχατο στάδιο πριν από τη φυσική επίθεση. Στο στάδιο όμως αυτό τίποτε δε φαίνεται. Ενώ όταν υπάρχει φυσική βία, υπάρχουν εξωτερικά στοιχεία που μπορούν να αποδείξουν την αλήθεια (ιατρικές γνωματεύσεις, αυτόπτες μάρτυρες, αναφορές της αστυνομίας).» (Hirigoyen, 2002)

«Όταν βάρουμε τις πόρτες, όταν σπάμε αντικείμενα για να εκδηλώσουμε την κακοθυμία μας, αυτά αποτελούν πράξεις εκφοβισμού. Όταν κάποιος εκτονώνεται στα αντικείμενα, ο/η σύντροφος μπορεί να το ερμηνεύσει σαν μία μορφή ελεγχόμενης βίας. Κι όντως πρόκειται για έμμεση βία. Το μήνυμα που επιδιώκεται να περάσει στον άλλο είναι: «Κοίταξε τη δύναμή μου! Πρόσεξε τι μπορώ να (σου) κάνω!».

Η απειλή και η εχθρότητα περνούν πολύ καθαρότερα όταν ο άντρας παίζει μ' ένα μαχαίρι ή οδηγεί επικίνδυνα. Ο στόχος παρόμοιων συμπεριφορών είναι να προκαλέσει στον άλλο το φόβο.

Ο βίαιος άντρας μπορεί επίσης να διασκεδάξει τρομοκρατώντας τη σύντρόφό του με έμμεσες επιθέσεις, για παράδειγμα φοβερίζοντας το σκυλάκι της.» (Hirigoyen, 2002)

2.4. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ

Σύμφωνα με έρευνα που έγινε από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), με θέμα «ΕΝΔΟ – ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ: ΠΡΩΤΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ» προκύπτουν τα παρακάτω.

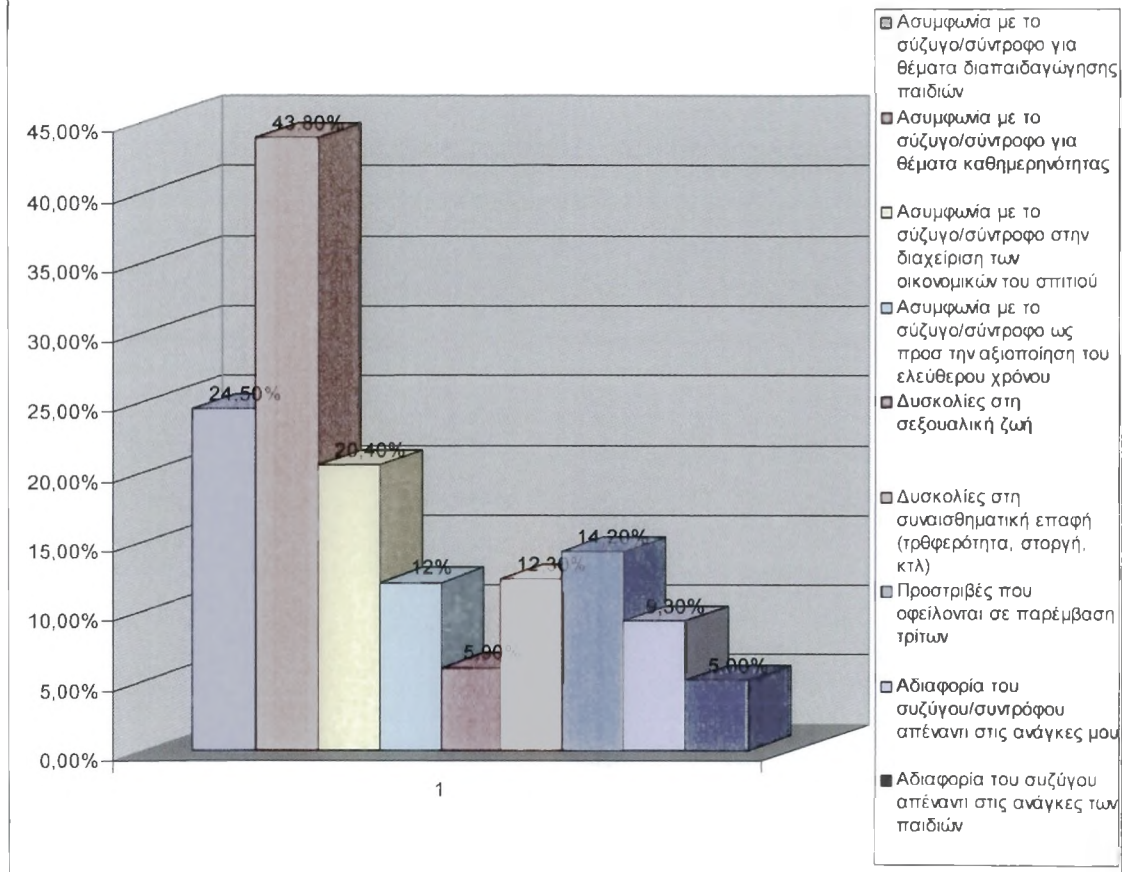
«Η ασυμφωνία και οι διένεξεις/συγκρούσεις με το σύζυγο/σύντροφο σε θέματα καθημερινότητας και η ευθύνη που καταλογίζεται στα μέλη της οικογένειας για τα παραπάνω, περιγράφεται ως εξής:

- ☪ Για θέματα διαπαιδαγώγησης του παιδιού: Το 75,3% απάντησε ότι δεν υπάρχει ασυμφωνία, ενώ από το 24,5% το οποίο απάντησε θετικά, το 71,1% πιστεύει ότι ευθύνονται και οι δυο γονείς και το 18,1% αναφέρει ως κύριο υπεύθυνο το σύζυγο/σύντροφο.
- ☪ Για θέματα καθημερινότητας: Το 56% ανέφερε ότι δεν αντιμετωπίζει παρόμοια προβλήματα, ενώ από το 43,8% των γυναικών που απάντησε θετικά, το 79,1% πιστεύει ότι ευθύνονται τόσο ο άνδρας, όσο και η γυναίκα για τις συγκρούσεις που παρουσιάζονται με αφορμή τα ζητήματα που προκύπτουν καθημερινά.
- ☪ Για θέματα διαχείρισης των οικονομικών του σπιτιού: Το 79,4% απάντησε ότι δεν υπάρχουν προστριβές για το συγκεκριμένο θέμα, ενώ από το 20,4% που δήλωσε ότι παρουσιάζονται διενέξεις, το 57,6% πιστεύει ότι ευθύνονται και οι δυο σύζυγοι/σύντροφοι.
- ☪ Για θέματα αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου: Το 87,8% των γυναικών απάντησε ότι δεν προκύπτουν διενέξεις αναφορικά με το υπό συζήτηση θέμα, ενώ από το 12% που απάντησε θετικά, το 49,3% επισημαίνει ότι ευθύνεται και ο άνδρας και η γυναίκα, ενώ το 37,1% επιρρίπτει ευθύνες μόνο στο σύζυγο/σύντροφο.
- ☪ Δυσκολίες στην σεξουαλική ζωή: Το 93,7% δήλωσε ότι δεν αντιμετωπίζει παρόμοιο πρόβλημα, ενώ από το 5,9% που ανέφερε ότι

συναντά δυσκολίες στη σεξουαλική ζωή, ως υπαίτιος αυτών χαρακτηρίστηκε ο σύζυγος/σύντροφος, με ποσοστό 39,1%.

- ☉ Δυσκολίες στην συναισθηματική επαφή: Το 87,5% απάντησε ότι δεν συναντά δυσκολίες, ενώ από το 12,3% που έδωσε θετική απάντηση, το 61,8% ανέφερε ως υπεύθυνο το σύζυγο/σύντροφο.
- ☉ Προστριβές που οφείλονται στην παρέμβαση τρίτων: Το 85,8% των γυναικών δήλωσε ότι δεν αντιμετωπίζει τέτοιο πρόβλημα, ενώ από το 14,2% που βρέθηκε/βρίσκεται αντιμέτωπο με τέτοιου είδους διενέξεις, το 27,3% ανέφερε ως υπεύθυνο τον σύζυγο/σύντροφο, ενώ το 24,2% και τους δυο συζύγους/συντρόφους.
- ☉ Αδιαφορία του συζύγου/συντρόφου απέναντι στις ανάγκες μου: Το 90,7% δήλωσε ότι δεν συναντά παρόμοιες δυσκολίες, ενώ από το 9,3% που απάντησε θετικά, το 87% παρουσίασε το σύζυγο/σύντροφο ως υπεύθυνο για τη συγκεκριμένη κατάσταση.
- ☉ Αδιαφορία του συζύγου/συντρόφου απέναντι στις ανάγκες των παιδιών: Το 94,9% απάντησε αρνητικά, ενώ από το 5% που ανέφερε ότι ο σύζυγος είναι αδιάφορος απέναντι στις ανάγκες των παιδιών, με αποτέλεσμα να επέρχονται συγκρούσεις/διενέξεις στο ζευγάρι, το 80,4% έκρινε ότι ο σύζυγος/σύντροφος είναι υπεύθυνος για την παρούσα κατάσταση.

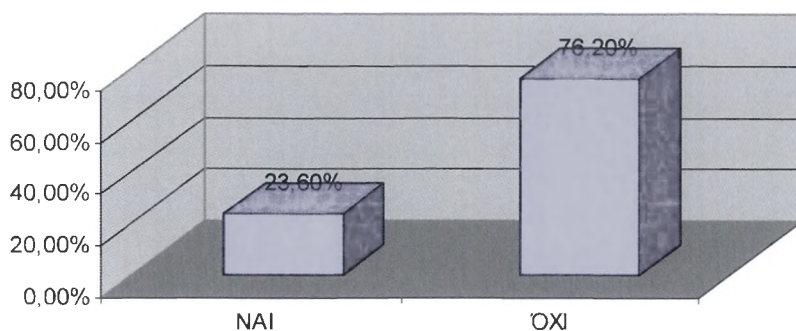
ΑΣΥΜΦΩΝΙΑ - ΔΙΕΝΕΞΕΙΣ - ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΥΖΥΓΟ/ΣΥΝΤΡΟΦΟ

Πηγή: http://www.kethi.gr/attachments/111_ENDO-OIKOGENEIAKH_BIA_KATA_GYNAIKWN.pdf

Το 76,2% των ερωτώμενων δήλωσε ότι δεν γνωρίζει κάποια γυναίκα από το συγγενικό / φιλικό περιβάλλον που να έχει υποστεί ή να υφίσταται βία από το σύζυγο/σύντροφό της, ενώ το 23.6% ότι γνωρίζει αντίστοιχες περιπτώσεις γυναικών.

**ΕΜΜΕΣΗ ΓΝΩΣΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΦΙΛΙΚΟΥ / ΣΥΓΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΖΥΓΟ /
ΣΥΝΤΡΟΦΟ ΤΟΥΣ**

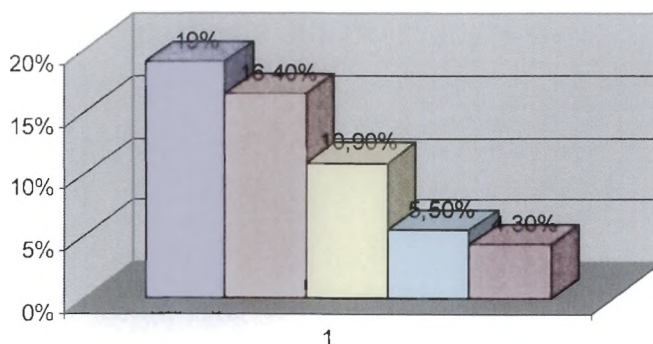

Πηγή: http://www.kethi.gr/attachments/111_ENDO-OIKOGENEIAKH_BIA_KATA_GYNAIKWN.pdf

Αναφορικά με τις διάφορες μορφές βίας, καταγράφεται ότι το 56% των γυναικών του δείγματος βιώνουν μερικές φορές ή/και συχνά καταχρηστικές συμπεριφορές του συζύγου/συντρόφου τους, οι οποίες συνδέονται με τη λεκτική ή/και την ψυχολογική βία. Συγκεκριμένα, το 19% των γυναικών δήλωσαν ότι μερικές φορές έως και συχνά ο σύζυγος/σύντροφός τους τις προσβάλλει και το 16,4% ότι τις βρίζει. Αντίστοιχα, το 10,9% του δείγματος περιορίζεται μερικές φορές ή συχνά από το σύζυγο/σύντροφο και το 5,5% αναγκάζεται από το σύζυγο/σύντροφο σε περιορισμό από το φιλικό και οικογενειακό (στενό ή ευρύτερο) περιβάλλον. Τέλος, το 4,3% των γυναικών του δείγματος, δήλωσαν ότι μερικές φορές ή συχνά βιώνουν απειλές από το σύζυγο/σύντροφό τους.

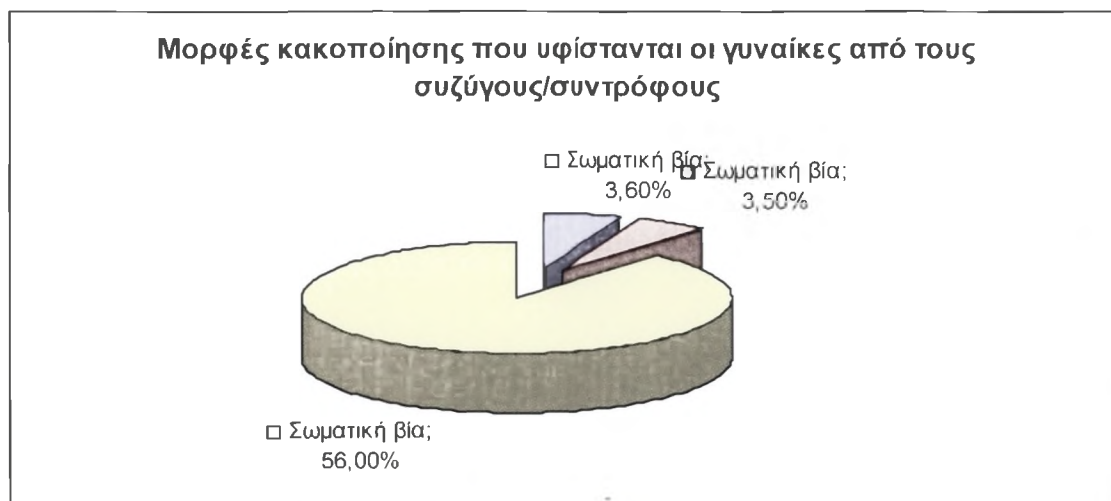
Είδη λεκτικής/ψυχολογικής κακοποίησης που βιώνουν οι γυναίκες

- Προσβολές
- Βρισιές
- Περιορισμοί
- Απομόνωση από το φιλικό/οικογενειακό περιβάλλον
- Απειλές

Πηγή: http://www.kethi.gr/attachments/111_ENDO-OIKOGENEIAKH_BIA_KATA_GYNAIKWN.pdf

Επίσης, το 3,6% των γυναικών ανέφερε ότι μερικές φορές ή/και συχνά ο σύζυγος/σύντροφος τους τούς ασκεί σωματική βία και το 3,5% εξαναγκάζεται από αυτόν σε σεξουαλική επαφή μερικές ή/ και συχνά.

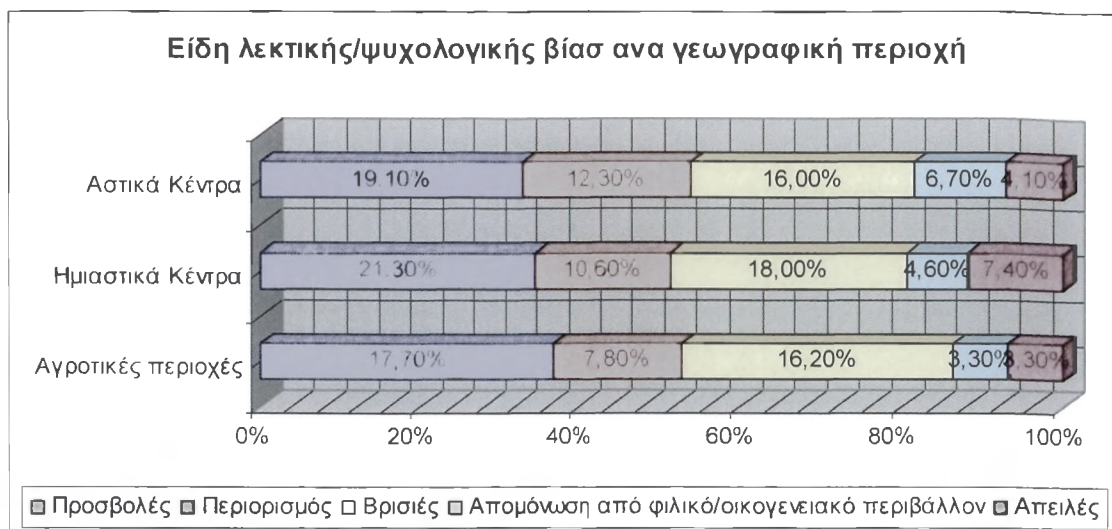

Πηγή: http://www.kethi.gr/attachments/111_ENDO-OIKOGENEIAKH_BIA_KATA_GYNAIKWN.pdf

Οι γεωγραφικές περιοχές όπου διεξήχθη η έρευνα χωρίστηκαν σε τρεις κατηγορίες: α) αστικές, β) ημι-αστικές και γ) αγροτικές. Οι γυναίκες που διέμεναν σε αστικά κέντρα την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας, αποτέλεσαν το 59,67% του δείγματος. Αντίστοιχα, το 12,5% των ερωτώμενων διέμενε σε ημι-αστικά κέντρα και το 27,83% σε αγροτικές περιοχές.

Αναφορικά με τη **γεωγραφική περιοχή και την εμφάνιση βίας**, παρατηρούμε ότι οι γυναίκες που διαμένουν σε ημι-αστικές περιοχές υφίστανται συχνότερα από τις γυναίκες των αστικών κέντρων και των αγροτικών περιοχών οποιαδήποτε μορφή βίας (λεκτική, ψυχολογική, σωματική και σεξουαλική) από το σύζυγο/σύντρόφό τους.

Αναλυτικότερα, το 61,9% των γυναικών που διαμένουν σε ημι-αστικά κέντρα, βιώνει μερικές φορές ή/ και συχνά καταχρηστικές συμπεριφορές του συζύγου/συντρόφου, οι οποίες συνδέονται με **λεκτική ή/ και ψυχολογική βία**. Το αντίστοιχο ποσοστό για τις γυναίκες που διαμένουν στα αστικά κέντρα, είναι 58,2% και για τις γυναίκες των αγροτικών περιοχών ανέρχεται στο 48,3%.» (Αρτινοπούλου Β. – Φαρσεδάκης Ιακ., 2003)

Πηγή: http://www.kethi.gr/attachments/111_ENDO-OIKOGENEIAKH_BIA_KATA_GYNAIKWN.pdf

«Το School of Psychology, του Mediterranean College με τη μέθοδο του δομημένου ερωτηματολογίου, πραγματοποίησε την έρευνα, σε ένα δείγμα 631 γυναικών, ηλικίας 18- 39 ετών.

Τι αποκαλύπτει η έρευνα:

α. Το 66% θεωρούν ότι η ψυχολογική κακοποίηση, είναι το ίδιο σοβαρή με την σωματική κακοποίηση. Το υπόλοιπο 34% δεν αντιλαμβάνεται με τον ίδιο βαθμό σημαντικότητας την ψυχολογική κακοποίηση.

Πηγή: <http://www.iekxini.edu.gr>

β. Το 75% των ερωτηθέντων συνδέει άμεσα την ανοχή της κακοποίησης, με την οικονομική ανεξαρτησία της γυναίκας.

Πηγή: <http://www.iekxini.edu.gr>

γ. Το 45% των γυναικών θεωρούν ότι οι γυναίκες που κακοποιούνται δεν πιστεύουν στον εαυτό τους.» (<http://www.iekxini.edu.gr>)

2.5. ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Στη σύγχρονη Ελλάδα του 2010, τουλάχιστον 2 γυναίκες δολοφονούνται ή ακρωτηριάζονται κατά κανόνα από τους συζύγους ή τους άνδρες με τους οποίους έχουν συνάψει σχέση.

Παρακάτω παρατίθενται κάποιες περιπτώσεις.

i. Αύγουστος, 2008, Σαντορίνη, 31χρονος αποκεφαλίζει την 25χρονη σύζυγό του.

«Ο δράστης, για άγνωστο μέχρι στιγμής λόγο, είχε αρχίσει από νωρίς να μαλώνει με την 25χρονη σύζυγό του, δασκάλα στο Ακρωτήρι, μέσα στο σπίτι τους, στο Βουρβούλο. Γείτονες που άκουσαν τις φωνές, πήγαν έξω από το σπίτι και είδαν ότι ο δράστης είχε σκοτώσει το σκυλάκι τους, το οποίο γάβγιζε προφανώς για να υπερασπιστεί την αφεντικίνα του, το αποκεφάλισε και το πέταξε στο δρόμο. Στη συνέχεια, ο Αρβανίτης σκότωσε την 25χρονη σύζυγό του, με ένα μαχαίρι, την αποκεφάλισε, βγήκε στο δρόμο κρατώντας στο δεξί χέρι το μαχαίρι και στο αριστερό το κεφάλι και άρχισε να περιφέρεται στο χωριό.» (<http://dikionis.blogspot.com>)

«Ψυχολογική υποστήριξη είχε ζητήσει λίγες ώρες προτού διαπράξει το στυγερό έγκλημα στη Σαντορίνη ο 31χρονος Αθανάσιος Αρβανίτης. Ο δράστης αντιμετώπιζε σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα και όπως αποκάλυψε ο πατέρας του στους αστυνομικούς είχε νοσηλευτεί κατ' επανάληψη σε ψυχιατρικά ιδρύματα και έπαιρνε σχετική φαρμακευτική αγωγή.» (www.tanea.gr)

Σε αυτή τη περίπτωση, έχουμε σαν θύτη έναν παράφρονα άνθρωπο, ο οποίος έχρηζε ψυχιατρικής παρακολούθησης και το θύμα ήταν ενήμερο γι' αυτή την κατάσταση στην οποία βρισκόταν ο δράστης. Μάλιστα πίστευε ότι θα τον βοηθούσε να ξεπεράσει τα χρόνια ψυχολογικά του προβλήματα. Εδώ το θύμα μπήκε από μόνο του σε αυτή τη θέση καθώς λόγω της χαμηλής της αυτοεκτίμησης (προφανώς) δέχτηκε να το γεγονός να είναι παντρεμένη με έναν άνθρωπο με πλούσιο ψυχιατρικό ιστορικό.

ii. Σεπτέμβριος 2008. Φιλοθέη, καθηγητής μουσικής σκοτώνει την επίσης μουσικό σύζυγό του και τη θάβει σε γειτονικό πάρκο.

«Μυστηριώδες έγκλημα με δράστη καθηγητή Μουσικής κολεγίου των βορείων προαστίων αποκαλύφθηκε χθες έπειτα από πολυήμερη αστυνομική προανάκριση και έρευνα.

Πριν από περίπου μία εβδομάδα ο 36χρονος καθηγητής είχε δηλώσει στην Αστυνομία εξαφάνιση της συζύγου του. Χθες το βράδυ προέκυψε ότι την είχε σκοτώσει ο ίδιος και την έθαψε στο πάρκο Πικιώνη της Φιλοθέης, όπως είτε σε αξιωματικούς της Αστυνομίας.

Ο καθηγητής είχε αναφέρει ότι η 36χρονη σύζυγός του τον εγκατέλειψε μαζί με τα δύο βρέφη τους και εξαφανίστηκε. Χθες το βράδυ παραδέχτηκε ότι τη σκότωσε χτυπώντας την στο κεφάλι γιατί αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα. Αρχικά σκέφτηκε να πετάξει το πτώμα αλλά, όπως είπε, μετάνιωσε και το ενταφίασε στο πάρκο. Μάλιστα τσιμένταρε τον αυτοσχέδιο τάφο!

Ο φόνος έγινε τη νύχτα της 15ης προς 16η Σεπτεμβρίου στο σπίτι του στη Φιλοθέη ενώ τα δύο βρέφη (15 και 5 μηνών) κοιμούνταν. Όπως είπε, μάλωσαν και τη χτύπησε στο κεφάλι με το ηλεκτρικό σίδερο. Ακολούθως την πήγε στο μάνιο, όπου ενδεχομένως τη στραγγάλισε. Οι διευκρινίσεις θα δοθούν σήμερα από τον ιατροδικαστή.

Βέβαιο θεωρείται ότι ο κατά ομολογία του δράστης έπασχε από ψυχική νόσο για την οποία ελάμβανε αγωγή. Ο πατέρας του είναι καθηγητής Ιατρικής και ανέφερε στους αστυνομικούς ότι την τελευταία εβδομάδα είχε συχνά παραληρήματα, από τα οποία υποψιάστηκε ότι ενδέχεται να είναι δράστης του εγκλήματος.

Ο μουσικός περιέφερε το πτώμα μέχρι τα Μεσόγαια, το πέταξε σε κάδο και στη συνέχεια το ξαναπήρε και το έθαψε στο πάρκο Πικιώνη δίπλα στο σπίτι τους!

Η Αστυνομία πήρε τον 36χρονο καθηγητή χθες το μεσημέρι από το σχολείο του (Αρσάκειο) μετά την εργασία του και τον οδήγησε στην ανάκριση.»
(<http://archive.enet.gr>)

Στην προκειμένη περίπτωση, ο δράστης προφασιζόμενος ότι υπήρχαν σοβαρά προβλήματα στη σχέση τους (σύμφωνα με το άρθρο παραμένουν άγνωστα, κάτι το οποίο σημαίνει ότι μπορεί και να μην ήταν τόσο "σοβαρά" στη πραγματικότητα), θεώρησε σαν λύση την δολοφονία της συζύγου του. Και σε αυτή την περίπτωση φαίνεται ο δράστης/σύζυγος να χρήζει ψυχιατρικής παρακολούθησης καθώς αναφέρεται ότι έπασχε από ψυχική νόσο και παρακολουθούσε φαρμακευτική αγωγή.

iii. Μάιος 2009, Γλυφάδα, 70χρονος τραυματίζει βαριά την 56χρονη σύζυγό του και αυτοκτονεί, επειδή νομίζει ότι την έχει σκοτώσει.

«Εβδομηντάχρονος τραυμάτισε σοβαρά την αλλοδαπή σύζυγο του και στη συνέχεια, πιστεύοντας ότι την είχε σκοτώσει αυτοκτόνησε με πιστόλι.

Το περιστατικό σημειώθηκε το βράδυ της Τετάρτης στην οδό Ήβης 46 στην Άνω Γλυφάδα, όπου διέμενε το ανδρόγυνο.

Ο άνδρας μετά από έντονη λογομαχία που είχε με την 56χρονη γυναίκα άρχισε να την χτυπά βάνουσα στο σώμα και το κεφάλι με ένα κοντάρι με αποτέλεσμα η γυναίκα να χάσει τις αισθήσεις της ενώ ο δράστης, θεωρώντας ότι την έχει σκοτώσει, αυτοκτονήσε με πιστόλι που είχε στην κατοχή του.

Η γυναίκα μεταφέρθηκε με σοβαρά τραύματα και κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις στο νοσοκομείο ενώ οι γιατροί δίνουν μάχη προκειμένου να μην μείνει παράλυτη.» (<http://www.ethnos.gr>)

Σε αυτή την περίπτωση σε μια πιθανή διαφωνία/διένεξη μεταξύ τους, ο δράστης/σύζυγος, προτίμησε να χρησιμοποιήσει βία, γιατί πίστεψε ότι αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος για να επιβάλει τη γνώμη του. Δεν είναι λίγοι εκείνοι οι οποίοι χρησιμοποιούν αυτή τη μέθοδο, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια βίαιη καταστρατήγηση ανθρώπινων δικαιωμάτων.

iv. Μάϊος 2009, Καλλιθέα, 40χρονος μαχαιρώνει την 26χρονη σύζυγό του και κάνει βουτιά στο κενό, έχοντας στην αγκαλιά του τα δυο του παιδιά.

«Ένα μεγάλο ερωτηματικό για τα αίτια που οδήγησαν τον 40χρονο στο να σφάξει τη σύζυγό του και στη συνέχεια να αυτοκτονήσει έχοντας στην αγκαλιά του τα δύο ανήλικα αγόρια τους, υπήρχε χθες στα χείλη των κατοίκων της Καλλιθέας.

Ο άντρας αρχικά μαχαίρωσε την ηλικίας 26 χρόνων γυναίκα του μέσα στο διαμέρισμά τους, στον έκτο όροφο πολυκατοικίας στην οδό Σόλωνος 44 και στη συνέχεια, αφού έβαλε μέσα σε ένα λευκό σεντόνι τα ηλικίας δύο και τριών χρόνων αγόρια του, ανέβηκε στην ταράτσα και έπεσε σε ταράτσα διώροφης οικίας.

Κατά την πτώση ο 40χρονος και ο μικρότερος γιος του σκοτώθηκαν σχεδόν αμέσως, ενώ ο μεγαλύτερος τραυματίστηκε και διακομίστηκε σε σοβαρή κατάσταση στο νοσοκομείο.

Έως χθες, δεν είχε γίνει γνωστό τι ήταν αυτό που ώθησε τον άντρα στο να σκοτώσει τη σύζυγό του, η οποία ήταν μόνιμος υπαξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού, και να αυτοκτονήσει έχοντας στην αγκαλιά τα δύο του αγγελοúδια.

Ο αυτόχειρας άφησε ένα μικρό σημείωμα στο διαμέρισμά τους, στο οποίο έλεγε να τον θάψουν μαζί με τα παιδάκια του στον τόπο καταγωγής του, αλλά δεν ανέφερε κάτι σχετικά με την αιτία που τον οδήγησε στην πράξη του ούτε κάτι για τη σύζυγό του.

Ερωτηματικό αποτέλεσε η τραγική ενέργεια του 40χρονου και για τους γείτονές του, οι οποίοι, όπως έλεγαν χθες, δεν είχαν αντιληφθεί ότι το ζευγάρι είχε προβλήματα. Έδειχναν, ανέφεραν, πως όλα πήγαιναν καλά και ότι δεν τους απασχολούσε κάτι.

Η τραγωδία, όπως είπαν κάτοικοι της οδού Σόλωνος, εκτυλίχθηκε στις 3.20 το μεσημέρι, ώρα κατά την οποία οι περισσότεροι ένοικοι της πολυκατοικίας είχαν επιστρέψει από τις δουλειές τους.

Αρχικά, δήλωσαν, άκουσαν φασαρία και φωνές να βγαίνουν από το διαμέρισμα του έκτου ορόφου, αλλά δεν φαντάστηκαν τα τραγικά γεγονότα που θα ακολουθούσαν.»
( )

Σύμφωνα με τους ένοικους της πολυκατοικίας το ζευγάρι, έδειχνε ότι δεν είχαν προβλήματα και ότι δεν το απασχολούσε καποιο θέμα, ποσο μάλλον οικονομικό αφού ήταν τυπικοί στις υποχρεώσεις τους, κάτι που σημαίνει ότι τα φαινόμενα απατούν και ότι ένα σπίτι μπορεί να κρύβει πολλές καταστάσεις και το μόνο που κάνει είναι να τις κρατάει καλά κρυμμένες.

iv. Ιούνιος 2009, Καλλιόλη Πειραιά, 85χρονος σκοτώνει με πολλαπλά χτυπήματα με μαχαίρι την 70χρονη σύντροφό του.

«Μέχρι θανάτου μαχαίρωσε τη σύζυγό του ένας 85χρονος το πρωί της Παρασκευής στην Καλλιόλη του Πειραιά.

Σύμφωνα με πληροφορίες, του φονικού προηγήθηκε λογομαχία ανάμεσα στο ζευγάρι για οικονομικούς πιθανότατα λόγους.

Ο δράστης συνελήφθη και θα οδηγηθεί στον εισαγγελέα.» ( )

Παρατηρούμε ότι η βία δεν έχει ηλικία, μπορούμε να τη συναντήσουμε σχεδόν παντού. Όσον αφορά την αιτία δολοφονίας, τα οικονομικά προβλήματα πάντα απασχολούν μια οικογένεια και παίζουν πολύ σημαντικό ρολο για τη μεταξύ τους σχέση και ισορροπία.

3. ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

3.1. ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΔΡΑΣΤΗ

«Αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των ανδρών που χρησιμοποιούν βία εναντίον των συντρόφων τους, υποστηρίζεται ότι οι τελευταίοι αναπτύσσουν υπερβολικά εξαρτητικές σχέσεις με τους σημαντικούς Άλλους. Η υπέρμετρη εξαρτητικότητα στις στενές σχέσεις, συμβάλλει στη δυναμική της εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βίας (Murphy, 1994). Οι άνδρες που ασκούν βία στη σχέση, είναι συχνά αμφιθυμικοί και αγχώδεις απέναντι στην οικειότητα με τη σύντροφο: ταυτόχρονα επιθυμούν και φοβούνται τη συναισθηματική αλληλεγγύη, βιώνουν έντονες ματαιώσεις και άγχος σχετικά με την αυτονομία της τελευταίας. Η πειστική συμπεριφορά εκ μέρους του συζύγου είναι δυνατόν να εξαλείψει την αίσθηση αυτονομίας της συντρόφου του, περιορίζοντας τα κοινωνικά υποστηρικτικά δίκτυά της και τις εναλλακτικές της σχέσεις (φίλοι, συνεργάτες, συγγενείς, κλπ), περιστέλλοντας τις δραστηριότητές της εντός του σπιτιού και ελέγχοντας την πρόσβασή της στα οικονομικά, στη μόρφωση και την εργασία (Murphy, 1994). Εξάλλου, οι άνδρες που χρησιμοποιούν βία μέσα στην οικογένεια φαίνεται να επικεντρώνονται στη σύντροφο για την κάλυψη οποιασδήποτε συναισθηματικής τους ανάγκης (Dutton, 1988). Παράλληλα, έχει υποστηριχθεί ότι η ζήλεια και η χαμηλή αυτοεκτίμηση των ανδρών, πυροδοτούν τη βία συμπεριφορά τους (Barnett, 1994). Η χρήση βίας εναντίον της αδυναμότερης (υπό το πρίσμα της φυσιολογίας) γυναίκας, τους παρέχει ικανοποίηση εν είδει αντικατάστασης και αναπλήρωσης για το οποιοδήποτε αίσθημα αδυναμίας άσκησης ελέγχου που βιώνουν σε άλλους τομείς της ζωής τους. Εντούτοις, η χαμηλή αυτοεκτίμηση επιδεινώνεται από την καταχρηστική συμπεριφορά που επιδεικνύουν (Pagelow, 1984). Παράλληλα, οι Barnett & Hamberger σε έρευνά τους αναφέρουν ότι οι άνδρες που επιδεικνύουν καταχρηστική συμπεριφορά, παρουσιάζουν διαφορές από τους μη βίαιους άνδρες αναφορικά με την οικειότητα, την παρορμητικότητα, την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων και την προσαρμογή (Barnett & Hamberger, 1992).

Άλλες έρευνες που βασίζονται στη φεμινιστική και κοινωνικο-πολιτισμική προσέγγιση, έχουν συχνά υποδείξει ότι υπάρχει ισχυρή σχέση μεταξύ των στάσεων απέναντι στην αποδοχή της ενδο-οικογενειακής βίας και της ίδιας της βίαιης πράξης (Saunders, 1992). Επιπρόσθετα, έχει υποστηρικτεί ότι η επιδοκιμασία της βίας και το

στρες μέσα στο γάμο, καθώς και η ανισότητα των ρόλων των δύο φύλων, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο αναφορικά με την παρουσία σοβαρής ενδο-οικογενειακής βίας (Stith, 1993). οι ίδιοι οι άνδρες που παρουσιάζουν καταχρηστική συμπεριφορά απέναντι στις συζύγους τους, πιστεύουν ότι είναι αποδεκτό να έχουν τέτοια συμπεριφορά μέσα στο γάμο, επομένως μεταβλητές, όπως η καταγωγή, η κοινωνική τάξη, η εξουσία στη σχέση, η οικογενειακή κατάσταση ή η χρήση αλκοόλ, παίζουν λιγότερο σημαντικό ρόλο από ότι οι ίδιες οι στάσεις (Russel, 1992). Η εμφάνιση της ενδο-οικογενειακής βίας φαίνεται να συνδέεται και με υψηλότερα επίπεδα επιθετικότητας (Kane, 2000). η εξοικείωση με την επιθετικότητα είναι δυνατόν να ενθαρρύνει την αποδοχή της βίας εναντίον των συντρόφων, καθώς σε αρκετές πρακτικές της κοινωνίας, η βία είναι σχεδόν θεσμοθετημένη (για παράδειγμα, το να δέρνει κανείς τα παιδιά του ως μέσο τιμωρίας) (Kane, 2000).

Εξάλλου, αρκετοί άνδρες χρησιμοποιούν τη βία κατά της συζύγου/συντρόφου τους ως μέσο αντισταθμιστικό για τα αισθήματα αποστέρησης, θυμού, ή ακόμα και για τις ψυχοπιεστικές καταστάσεις που βιώνουν στο χώρο εργασίας τους. Με αυτόν τον τρόπο, επανακτούν την αυτοεκτίμησή τους και την αίσθηση σημαντικότητας και αυταξίας που προσβάλλονται στο επαγγελματικό τους περιβάλλον, χρησιμοποιώντας ουσιαστικά τη βία ως μηχανισμό άμυνας εναντίον των καταστροφικών συνεπειών του τελευταίου στους ίδιους (Tiffit, 1993).

Επιπρόσθετα, έχει υποστηριχτεί ότι οι άνδρες που εργάζονται σε διαρθρωτικά βίαια περιβάλλοντα εργασίας, είναι πιθανόν αμφιθυμικοί σχετικά με την αποδοχή ή την απόρριψη της ιεραρχίας και του ελέγχου. Οι ίδιοι υφίστανται τον έλεγχο και την εξουσία του περιβάλλοντος και παράλληλα - εντασσόμενοι σε ένα τέτοιο πλαίσιο και προσαρμοζόμενοι σε αυτό - το αναπαράγουν στην οικογένειά τους. Το παράδοξο είναι ότι η διαρθρωτική βία σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα θεωρείται αποδεκτή και μερικές φορές επιβραβεύεται, ενώ η βία στην οικογένεια θεωρείται όλο και περισσότερο αποδοκιμαστέα και επιλήψιμη συμπεριφορά, οπότε και τιμωρητέα (Tiffit, 1993). Είναι, προφανώς, αυτή ακριβώς η παραδοξολογία που δημιουργεί την αμφιθυμία στον άνδρα και διαιώνίζει κατά κάποιον τρόπο τη βίαιη συμπεριφορά που παρατηρείται σε συγκεκριμένες κοινωνικές δομές και στους κόλπους της οικογένειας.» (Αρτινοπούλου Β. – Φαρσεδάκης Ιακ., 2003)

«Από τα λίγα στοιχεία, λοιπόν, που αναφέρονται στην προσωπικότητα και την ιδιοσυγκρασία αυτών των ανδρών, γνωρίζουμε ότι πρόκειται για άτομα όλων των εθνικοτήτων, κοινωνικοοικονομικών τάξεων και ηλικιών (Russell, 1990), που ζηλεύουν παθολογικά τις γυναίκες τους, τις αντιμετωπίζουν σαν ιδιοκτησίες τους και πιστεύουν ότι έχουν το δικαίωμα να κάνουν έρωτα μαζί τους, όποτε αυτοί το επιθυμούν (Frieze, 1983). Γενικά, ασπάζονται τους περισσότερους μύθους και τα στερεότυπα σχετικά με το βιασμό στο γάμο (Burt, 1980). Επιπλέον, συχνά αντιμετωπίζουν προβλήματα εξάρτησης από αλκοόλ και ναρκωτικές ουσίες: στην έρευνα των Finkelhor και Yllo (1985), το 70% των ερωτηθέντων γυναικών ανέφεραν ότι ο άνδρας τους βρισκόταν υπό το καθεστώς μέθης, τουλάχιστον σε ένα επεισόδιο σεξουαλικής κακοποίησης.

Οι σύζυγοι - βιαστές χρησιμοποιούν το σεξ, είτε ως μέσο εκτόνωσης της επιθετικότητάς τους και άσκησης βίας, είτε για να τονώσουν τη χαμηλή τους αυτοεκτίμηση (Walker, 1997). Ο Gelles (1997) υποστηρίζει ότι το σεξ και η βία είναι τρόποι τους οποίους ένας άνδρας μπορεί να χρησιμοποιήσει για να εκφοβίσει τη γυναίκα του και να της επιβληθεί, χωρίς τον κίνδυνο παρέμβασης του κοινωνικού περιβάλλοντος. Έχει παρατηρηθεί ότι, εκτός σπιτιού, οι σύζυγοι που κακοποιούν σεξουαλικά τις γυναίκες τους επιδεικνύουν περισσότερα επιθετικά στοιχεία, σε σχέση με αυτούς που τις κακοποιούν μόνο σωματικά (Bowker, 1983). Δυστυχώς, όμως, μία τέτοια συμπεριφορά σπάνια γίνεται αντιληπτή.

Σύμφωνα με τους Haley και Brann – Halley (2000), ο δράστης είναι δυνατόν να χρησιμοποιήσει σωματική βία ή τεχνικές εξαναγκασμού, προκειμένου να πετύχει το σκοπό του, αγνοώντας τα συναισθήματα του θύματος. Ο σκοπός του δεν είναι άλλος από τον εξευτελισμό ή / και την εκδίκηση της συζύγου και κίνητρό του, η ανάγκη για έλεγχο και κυριαρχία και όχι η φυσιολογική σεξουαλική επιθυμία. Και αυτό ακριβώς το κίνητρο διαφοροποιεί το βιασμό από το φυσιολογικό σεξ, που είναι μία έκφραση αγάπης και εγγύτητας (Finkelhor & Yllo, 1985. Walker, 1997).» (Παπαδομαρκάκη, χ.χ.)

3.2. ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ

«Η πληθώρα των ερευνών σχετικά με την ενδο-οικογενειακή βία, δεικνύουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της κακοποιημένης γυναίκας, τα οποία δυνητικά αυξάνουν τον κίνδυνο επαναλαμβανόμενης και συστηματικής κακοποίησής της. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι οι γυναίκες που υφίστανται καταχρηστική συμπεριφορά, χαρακτηρίζονται από ελλιπή αυτοεκτίμηση, η οποία απορρέει από την αποδοχή και ενσωμάτωση των αποδομένων σε αυτές (από το περιβάλλον) χαρακτηριστικών της ανεπάρκειας και της ανικανότητας. Εξάλλου, εμφανίζονται να μην έχουν επαρκώς ανεπτυγμένη την ικανότητα να ασκήσουν έλεγχο στη ζωή τους και να πάρουν δραστικά μέτρα για να τη βελτιώσουν. Επιπρόσθετα, έχουν υποστεί οι ίδιες κακοποίηση ή έχουν υπάρξει μάρτυρες κακοποίησης της μητέρας τους κατά την παιδική τους ηλικία, γεγονός που τις οδηγεί στην αποδοχή του ρόλου του θύματος. Μεταξύ των άλλων, έχουν ανεπτυγμένο το αίσθημα της ντροπής, με αποτέλεσμα να αποκρύπτουν τόσο τα σωματικά, όσο και τα ψυχολογικά τους τραύματα και να αποκλείονται κοινωνικά ή/και να αποσύρονται συναισθηματικά.

Παράλληλα, δεν έχουν στη διάθεσή τους τα κατάλληλα εκπαιδευτικά, οικονομικά, ή ακόμα και ψυχολογικά εφόδια που θα τις επέτρεπαν να ξεφύγουν από την καταχρηστική κατάσταση, στην οποία βρίσκονται. Επίσης, είναι πλήρως εξαρτημένες από το σύζυγο/σύντροφο και (κατά συνέπεια) παρουσιάζονται πρόθυμες να υποστούν οποιαδήποτε σοβαρή προσβολή ή βλάβη, προκειμένου να ικανοποιήσουν τις υπάρχουσες ανάγκες τους. Υπό αυτές τις συνθήκες, παρουσιάζουν έλλειψη επαρκούς επικοινωνιακής ικανότητας, ώστε να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους, ή να εξωτερικεύσουν τα συναισθήματά τους. Εξάλλου, λειτουργούν μέσα στη σχέση με βάση την εξιδανικευμένη εικόνα τους για το πώς θα έπρεπε να είναι η τελευταία και, κατά κάποιο τρόπο, πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να «αλλάξουν» το σύζυγο/σύντροφό τους.

Τέλος, έχουν εσωτερικεύσει στερεοτυπικούς ρόλους των φύλων, με συνέπεια να αισθάνονται ένοχες αν προσπαθήσουν να αμφισβητήσουν και να αποκολληθούν από την άκαμπτη πατριαρχική δομή. Σε αυτήν την προοπτική, οι γυναίκες εκπαιδεύονται από νωρίς - εξαιτίας των υπάρχουσών κοινωνικών αντιλήψεων και πρακτικών - να είναι καλές σύζυγοι και καλές μητέρες, καθώς η σημαντικότητα και η βαρύτητα του

γάμου τονίζεται και διαιώνεται (διαφορετικά για το κάθε φύλο) μέσω της πολιτισμικής κληρονομιάς της κάθε κοινωνίας. Βάσει αυτού του προτύπου, οι γυναίκες οφείλουν να «υπηρετούν» τους άνδρες, να καλύπτουν τις ανάγκες τους και να επιμελούνται τον οίκο τους, ενώ οι άνδρες έχουν ως καθήκον να είναι «εργατικοί» και να προσκομίζουν στην οικογένεια τα απαραίτητα προς το ζην. Έτσι, αν δεν ανταποκριθούν με πλήρη αποτελεσματικότητα στα κοινωνικά στερεοτυπικά πρότυπα, οι ίδιες νιώθουν ενοχές και σε ένα μεγάλο ποσοστό υπεύθυνες για τις βίαιες αντιδράσεις του άνδρα-συζύγου/συντρόφου τους, από τον οποίο δεν προσδοκούν πλέον την επιβράβευση, αλλά την τιμωρία, εφόσον δεν εκτέλεσαν ορθά το καθήκον τους (Tifft, 1993).

Οι συμπεριφορές αυτές δεν προσδιορίζουν μόνο την επιθυμία ή τις προσδοκίες των δύο φύλων για τη σημασία που αποδίδεται στο γάμο ως κοινωνική συνθήκη, αλλά κυρίως την άρρητη απαίτηση και για τα δύο φύλα να συμπεριφέρονται σύμφωνα με τις καθεστηκείς αρχές που τον διέπουν. Αποτέλεσμα αυτού, είναι η ταυτότητα των ατόμων να συνδέεται άμεσα και άρρηκτα με τον κοινωνικά προκαθορισμένο προσανατολισμό των δύο φύλων (Dobash, 1979).

Σημαντική, επίσης, κρίνεται η αδυναμία τους να διαχωρίσουν τη σεξουαλική πράξη από τον έρωτα και την αγάπη, με αποτέλεσμα να θεωρούν ότι τα παραπάνω συναισθήματα εκφράζονται και εκδηλώνονται μόνο μέσω έντονων σεξουαλικών σχέσεων. Ενώ συμπεριφορές του συντρόφου που απεικονίζουν εξευτελισμό, εκφοβισμό, απειλές και απομόνωση, θα έπρεπε να θεωρηθούν ως ψυχολογική κακοποίηση, ότι συμπεριφορές που υποθετικά ταιριάζουν στις κοινωνικές ιδέες του «ρομαντικού έρωτα», δεν θα θεωρηθούν από τις γυναίκες ως καταχρηστική συμπεριφορά (Follingstad, 2000).

Η κακοποίηση προκαλεί στις γυναίκες-θύματα ενδο-οικογενειακής βίας, φόβο, θυμό και απογοήτευση. Τα ερευνητικά δεδομένα αποκαλύπτουν ότι αμέσως μετά την καταχρηστική συμπεριφορά, τα θύματα βιώνουν έντονα το αίσθημα της ανικανότητας, ενώ το άγχος και το καταθλιπτικό συναίσθημα συνήθως σχηματίζονται ως θυμικές αντιδράσεις αργότερα (Shepherd, 1990). Στις κακοποιημένες γυναίκες το αίσθημα ανικανότητας καταγράφεται ως «επίκτητη αδυναμία» (Walker, 1986), ενώ ο Gerow, ορίζει την τελευταία ως «μια συνθήκη, στην οποία το υποκείμενο δεν επιχειρεί να ξεφύγει από μια οδυνηρή ή επιβλαβή κατάσταση, αφού έχει μάθει από

μια παρόμοια κατάσταση στο παρελθόν ότι η διαφυγή είναι αδύνατη» (Gerow, 1989). Η επίκτητη αδυναμία εντοπίζεται σε τρεις κυρίως συνιστώσες: α) στα αισθήματα απογοήτευσης, κατάθλιψης και αδυναμίας, β) στην άμβλυνση της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων της καθημερινότητας και γ) στη σταδιακή μείωση επαρκούς ίντιδρασης, η οποία οδηγεί σε παθητικότητα της γυναίκας (Browne, 1997).» (Αρτινοπούλου Β. – Φαρσεδάκης Ιακ., 2003)

«Έχει αποδειχτεί ότι οι γυναίκες με παραδοσιακές και στερεοτυπικές απόψεις σχετικά με τους γυναικίους ρόλους, είναι λιγότερο πιθανό να ορίσουν ένα περιστατικό βίαιης συνουσίας ως βιασμό, σε σύγκριση με τις γυναίκες με λιγότερο παραδοσιακές απόψεις (Klemmack & Klemmack, 1976).

Η Russell (1990) βρήκε, σε έρευνά της, ότι οι γυναίκες που βιάζονται από τους συντρόφους ήταν κάθε ηλικίας. Ωστόσο, περίπου τα 2/3 αυτών κακοποιήθηκαν σεξουαλικά από τους συντρόφους τους, όταν ήταν κάτω από 25. Η κοινωνική τάξη είναι μία μεταβλητή δύσκολη στο να την υπολογίσει κανείς. Η ίδια ερευνήτρια βρήκε ότι οι περισσότερες από αυτές τις γυναίκες, που εγκαταλείπουν τους συζύγους τους, ήταν της μεσαίας προς ανώτερης τάξης, ενώ οι Finkelhor και Yllo (1985) υποστήριξαν ότι αυτές από τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα έχουν περισσότερες πιθανότητες να καταγγείλουν το βιασμό τους. Σχετικά με τη φυλή, η Russell (1990) ανακάλυψε ότι η συχνότητα του συζυγικού βιασμού ήταν ελαφρώς μεγαλύτερη στις αφρικανοαμερικάνες, σε σχέση με τις λευκές, τις λατινογενείς και τις ασιατίσες. Δυστυχώς, η έλλειψη ποικιλίας στο δείγμα ως προς τη φυλή, την εθνικότητα και τον πολιτισμό, καθιστούν τη γενίκευση του δύσκολη (Bergen, 1999).

Οι Shields και Hanneke (1985) υποστηρίζουν ότι συχνά τα θύματα συζυγικού βιασμού έχουν παντρευτεί σε νεαρή ηλικία, έχουν σύντομη περίοδο γνωριμίας πριν από το γάμο, δεν εργάζονται και είναι εξαρτημένα οικονομικά. Επίσης, οι ίδιοι ερευνητές βρήκαν ότι, όσο πιο συχνά οι γυναίκες βιάζονταν από το σύντροφό τους, τόσο πιο πολύ μειωνόταν η αυτοεκτίμηση και η θετική τους σκέψη.

Η Walker (1989) πρεσβεύει ότι αυτές οι γυναίκες είχαν πολύ λίγες γνώσεις για τη φυσιολογική σεξουαλική συμπεριφορά πριν γνωρίσουν τον άνδρα τους. Είχαν μεγαλώσει σε οικογένειες, όπου η οποιαδήποτε συζήτηση για σεξ ήταν απαγορευμένη, και δεν είχαν λάβει κανενός είδους ενημέρωση γύρω από το θέμα

αυτό. Πολλές από αυτές δεν είχαν σεξουαλικές εμπειρίες πριν δεσμευτούν με τους δράστες.

Η Bergen (1996), σε έρευνά της με υποκείμενα θύματα βιασμού στο γάμο, ανακάλυψε ότι όλες είχαν προσπαθήσει να αντιμετωπίσουν την κακοποίηση, είτε εγκαταλείποντας τις σχέσεις τους, είτε προσπαθώντας να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο να ξαναβιαστούν, υιοθετώντας διάφορες τεχνικές επιβίωσης (π.χ. αποφυγή του συζύγου ή τυφλή υπακοή σε ότι υπαγόρευε), επειδή αδυνατούσαν να φύγουν.» (Παπαδομαρκάκη, χ.χ.)

Και σε αυτό το σημείο τίθεται το μεγάλο ερώτημα:

«Γιατί μένουν και δεν εγκαταλείπουν το σύζυγό τους;»

«Οι περισσότεροι πιστεύουμε ότι οι κακοποιημένες γυναίκες συνεχίζουν να ανέχονται την κακοποίηση και συνεχίζουν να ζουν με τους συζύγους τους. Αντίθετα, όμως, η συντριπτική πλειοψηφία των γυναικών που υφίστανται κακοποίηση από το σύζυγό τους στην πραγματικότητα τον εγκαταλείπουν (DeKeseredy και Schwartz, 1996). Εγκαταλείπουν το σπίτι τους προσφεύγοντας για βοήθεια ή άσυλο στην αστυνομία, στις κοινωνικές υπηρεσίες και στις υπηρεσίες ψυχικής υγείας, στους γονείς ή στους φίλους τους. Τα θύματα, όμως, συνεχίζουν να υποφέρουν από κάποια συμπτώματα του μετατραυματικού συνδρόμου, επειδή πιστεύουν ότι διατρέχουν ακόμα τον κίνδυνο οι σύζυγοί τους να τα παρακολουθούν ή να τα σκοτώσουν (Gelles, 1995· Gibbs, 1993b· Wilson και Daly, 1992).

Παρ' όλα αυτά, γιατί κάποιες γυναίκες συνεχίζουν να ζουν με το σύζυγό τους που τις κακοποιεί; Ένας λόγος είναι ότι οι περισσότερες από αυτές είναι κοινωνικά και οικονομικά περισσότερο απομονωμένες λόγω του χαμηλού μορφωτικού τους επιπέδου ή της έλλειψης μιας οικονομικά προσοδοφόρας εργασίας. Η έλλειψη μόρφωσης και εργασίας, σε συνδυασμό με την απομόνωση, τις αναγκάζει να εξαρτώνται οικονομικά από το βίαιο σύζυγό τους και τις αποθαρρύνει να αναζητήσουν βοήθεια από τους άλλους. Ένας άλλος λόγος είναι ο φόβος της γυναίκας ότι ο βίαιος σύζυγός της θα την εκδικηθεί αν τον εγκαταλείψει. Μένοντας, όμως, η γυναίκα είναι πιο πιθανό να καταλήξει νεκρή από το χέρι του άντρα της ή να

αναγκαστεί να τον σκοτώσει για να γλιτώσει από τη βίαιη επίθεσή του (Matthews, 2004· Mann, 1996· Goetting, 1995· Wilson και Daly, 1992).» (Τσουραμάνης, 2008)

4. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΣΗ

4.1. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΣΗΣ

Το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, «...χρειάζεται μια πολυεπίπεδη και συστηματική προσέγγιση, προκειμένου να καταπολεμηθεί αυτή δραστικά και να αναπτυχθούν νέες υπηρεσίες για τις κακοποιημένες γυναίκες. Σε επίπεδο πρόληψης και θεραπείας, προτείνονται τα εξής (Haley & Brann – Halley, 2000. Walker, 1989):

1.Πρωτοβάθμια πρόληψη.

Αυτή περιλαμβάνει προγράμματα που στόχο έχουν τον περιορισμό των αιτιών που προκαλούν άμεσα ή έμμεσα το πρόβλημα. Το καλύτερο μέσο πρωτογενούς πρόληψης είναι η ευαισθητοποίηση μέσω της πληροφόρησης. Μέσου αυτής, ελπίζουμε ότι θα επιτευχθούν οι παρακάτω στόχοι (Walker, 1989):

A. Μείωση του στερεότυπου διαχωρισμού των δύο φύλων:

Βιβλία, κινηματογραφικές ταινίες, διαφημίσεις και τηλεοπτικά προγράμματα θα πρέπει να αντανάκλουν την ισότητα των δύο φύλων.

B. Μείωση της σκληρότητας στην πειθάρχηση των παιδιών:

Οι οικογένειες θα πρέπει να μην χρησιμοποιούν το ξύλο σαν μέσο επιβολής ελέγχου και τιμωρίας. Η βία γεννά βία.

Γ. Η αναγνώριση μίας βίαιης συμπεριφοράς.

Πολλές κακοποιημένες γυναίκες δεν αναγνωρίζουν την άσκηση βίας από το σύντροφό τους, αλλά αντίθετα τη δέχονται σαν κάτι το φυσιολογικό. Μέσω την ενημέρωσης, θα ανακαλύψουν ότι κάτι τέτοιο δεν ισχύει.

2.Δευτεροβάθμια πρόληψη.

Σ' αυτό το επίπεδο είναι καταλληλότερες οι πιο συγκεκριμένες παρεμβάσεις: επισκέψεις στο σπίτι, τηλεφωνήματα, νομικές συμβουλές, οικονομική ενίσχυση και

παροχή πληροφοριών. Βασικός στόχος των παρεμβάσεων είναι να κατανοήσει η γυναίκα ότι είναι κακοποιημένη.

3.Τριτοβάθμια πρόληψη.

Στο πλαίσιο αυτό, η κακοποιημένη γυναίκα έχει ανάγκη ένα περιβάλλον που θα την στηρίξει με όλους τους τρόπους, προκειμένου να ορθοποδήσει και να πάρει κάποιες αποφάσεις για τη ζωή της. Άμεση νοσηλεία, ξενώνες και μακροχρόνια ψυχοθεραπεία είναι τα απαιτούμενα μέσα.

Ιατρική Νοσηλεία:

Η νοσοκομειακή περίθαλψη δεν βοηθά μόνο στην ανάρρωση από τα τραύματα, αλλά λειτουργεί και σαν προσωρινό καταφύγιο. Στη διάρκεια της νοσηλείας στο νοσοκομείο, η κακοποιημένη γυναίκα και ο δράστης αναγκάζονται να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της βίας. Μολονότι, οι περισσότερες γυναίκες επιστρέφουν σπίτι τους μετά την αποθεραπεία, για μερικές η νοσηλεία αποτελεί το πρώτο βήμα για την κατάκτηση της ανεξαρτησίας τους (Walker, 1989).» (Παπαδομαρκάκη, χ.χ.)

Κοινωνική υποδομή & Ξενώνες:

«Στην Ελλάδα, η Γενική Γραμματεία Ισότητας λειτουργεί δύο Κέντρα Κακοποιημένων Γυναικών στην Αθήνα και τον Πειραιά που παρέχουν ψυχοκοινωνική και νομική στήριξη σε κακοποιημένες γυναίκες. Ένα πρόγραμμα δράσεων (ΟΑΕΔ και άλλων αρμόδιων υπουργείων) στηρίζει τις άνεργες γυναίκες να βρουν απασχόληση και να συνδυάσουν την επαγγελματική και την οικογενειακή τους ζωή.

Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), που εποπτεύεται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, παρέχει συμβουλευτική και νομική υποστήριξη για θέματα απασχόλησης και επιχειρηματικότητας σε γυναίκες που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό και είναι μακροχρόνια άνεργες.

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) λειτουργεί ξενώνες φιλοξενίας, κέντρα κοινωνικής στήριξης σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη καθώς και την

τηλεφωνική γραμμή άμεσης κοινωνικής βοήθειας 197, η οποία λειτουργεί 24 ώρες και παρέχει ψυχολογική στήριξη, συμβουλευτική, πληροφόρηση και ενημέρωση για θέματα πρόνοιας.

Το Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης λειτουργεί τη γραμμή ΣΟΣ για θύματα ενδοοικογενειακής βίας και σωματεμπορίας. Επίσης λειτουργεί και καταφύγιο για τις γυναίκες αυτές.

Στήριξη και βοήθεια παρέχεται και από άλλες υπηρεσίες κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων»

«Η σημασία των ξενώνων είναι ότι παρέχουν την αίσθηση της επικοινωνίας και ένα σύστημα υποστήριξης. Οι γυναίκες εκεί αρχίζουν να αισθάνονται ότι έχουν κάποιο έλεγχο πάνω στη ζωή τους, ότι οι άλλοι άνθρωποι ενδιαφέρονται γι' αυτές και ότι θέλουν να τις βοηθήσουν. Η απομάκρυνση από το σύζυγο και η διαμονή σε ένα χώρο με ειδικούς (ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, ιατρούς, νοσηλευτές) που μπορούν να συμπαρασταθούν στις κακοποιημένες γυναίκες, μπορεί να τις κάνει να αισθανθούν πιο ασφαλείς (Barnett et al, 1987). Το προσωπικό των ξενώνων θα πρέπει να λαμβάνει προφυλάξεις, ώστε να διαφυλάσσεται η ασφάλεια των γυναικών και των παιδιών τους.» (Παπαδομαρκάκη, χ.χ.)

Συμβουλευτική Ψυχοθεραπεία:

«Με τη συμβουλευτική ενημερώνεται η γυναίκα για τα δικαιώματά της και τις υποχρεώσεις της στον προσωπικό, κοινωνικό και εργασιακό χώρο. Η σχέση μεταξύ συμβούλου και συμβουλευόμενης προϋποθέτει εμπιστοσύνη, ασφάλεια και εχεμύθεια. Διευκρινίζουμε στη γυναίκα ότι δεν δίνουμε έτοιμες λύσεις, αλλά βρίσκουμε μαζί κάποιες εναλλακτικές λύσεις και αποφασίζουμε ποιες είναι οι πιο κατάλληλες ανάλογα με τη κάθε περίπτωση. Σεβόμαστε το αίτημά της και δεν προσπαθούμε να την επηρεάσουμε σύμφωνα με τις δικές μας απόψεις.

Η συμβουλευτική στήριξη έχει σκοπό:

1. Να απενοχοποιήσει τη γυναίκα
2. Να συνειδητοποιήσει ότι δεν ευθύνεται εκείνη για τη συμπεριφορά του δράστη.

3. Να ενημερωθεί για την τακτική του δράστη η οποία έχει σκοπό να τη φοβίσει
4. Να συνειδητοποιήσει την προβληματική συμπεριφορά του δράστη.
5. Να συνειδητοποιήσει ότι ο δράστης δεν πρόκειται να αλλάξει.
6. Να επισημανθούν στη γυναίκα-θύμα οι αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει η βίαιη σχέση της με το σύζυγο/σύντροφό της.
7. Να ενδυναμωθεί η προσωπικότητα της γυναίκας.
8. Να συνειδητοποιήσει το θύμα ότι η συμπεριφορά του δράστη θα κλιμακώνεται συνεχώς.
9. Να ενημερωθεί η γυναίκα ότι είναι απαραίτητη η θεραπεία του δράστη με τη δική του θέληση.»

«Τις περισσότερες φορές, στις κακοποιημένες γυναίκες παρέχεται ψυχολογική στήριξη και όχι ψυχοθεραπεία (ιδίως στην Ελλάδα). Παρόλα αυτά, η ψυχοθεραπεία έχει πολλά οφέλη για τα θύματα κακοποίησης.

Η ψυχοθεραπεία μπορεί να βοηθήσει μία κακοποιημένη γυναίκα να ανακτήσει τη χαμένη της αυτοπεποίθηση και αυτονομία, και να πραγματοποιήσει μία θετική αλλαγή στη ζωή της, που θα έχει διάρκεια. Επιπλέον, θα διδαχτεί πώς να ελέγχει η ίδια τη ζωή της και πώς να μην διατηρεί τη στάση του θύματος. Στόχος της ψυχοθεραπείας είναι η εναπόκτηση της ψυχικής της ισορροπίας (Haley & Brann – Haley, 2000. Martin, 1981. Stark & Flitcraft, 1998. Walker, 1989).»
(Παπαδομαρκάκη, χ.χ.)

Νομική υποστήριξη:

«Η αντιμετώπιση των περιστατικών και των θυμάτων σωματικής βίας -στην προκειμένη περίπτωση των γυναικών- από τους αρμόδιους φορείς στο πεδίο της ποινικής δικαιοσύνης είναι ένα ζήτημα που απέκτησε βαρύνουσα κοινωνική σημασία σχετικά πρόσφατα, κυρίως ως απόρροια της ευαισθητοποίησης των σχετικών κοινωνικών κινημάτων και των διεθνών οργανώσεων (κυβερνητικών και μη). ο τρόπος αντιμετώπισης των παραπάνω περιστατικών είναι συνάρτηση του εκάστοτε

νομοθετικού συστήματος, των επιμέρους κοινωνικών δομών και ενός συνόλου παραμέτρων (σοβαρότητα βίας, ύπαρξη αποδεικτικών στοιχείων, ενδεχόμενο ανάκλησης των κατηγοριών από τα θύματα κ.α.) που προσδιορίζουν τη δράση τόσο της αστυνομίας, όσο και των λειτουργών της δικαιοσύνης. Στο πλαίσιο αυτό καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει η προβληματική της σχέσης μεταξύ θύματος και θύτη (εξωοικογενειακής ή ενδοοικογενειακής) και ο βαθμός επιρροής της στο χειρισμό των περιστατικών. Τα παραπάνω στοιχεία εντάσσονται σε μία δυναμική σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ τους από την οποία προκύπτει η επιλογή του εκάστοτε τρόπου αντιμετώπισης από τους εκπροσώπους του συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.» (Βλάχου, 2005)

Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης:

«Η απόκτηση μιας δουλειάς μακριά από το σπίτι είναι μία τεχνική επιβίωσης για τις κακοποιημένες γυναίκες, γιατί μειώνει την οικονομική, κοινωνική και συναισθηματική εξάρτησή τους από τον άνδρα και συνεισφέρει στην συνειδητοποίηση της σοβαρότητας της κακοποίησης της (Bartollas & Dinitz, 1989). Έτσι, η δημιουργία προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης γι' αυτές θα τους έδινε μία ευκαιρία να μπορέσουν να «σταθούν στα πόδια τους» και να αυτονομηθούν.

Η ιατρική, οικονομική, νομική, κοινωνική και, κυρίως, συναισθηματική συμπαράσταση στην κακοποιημένη γυναίκα που εγκαταλείπει το σπίτι της πρέπει να είναι οργανωμένη και όχι περιστασιακή (Πανούσης, Δημόπουλος & Καρύδης, 1994). Είναι πολύ σημαντικό να υπάρξει πληροφόρηση γύρω από το συζυγικό βιασμό, ώστε να κατανοηθεί το σε τι συνίσταται αυτός και ποιες συνέπειες μπορεί να έχει στα θύματά του. Φυλλάδια και αφίσες θα πρέπει να υπάρχουν σε κάθε κέντρο για κακοποιημένες γυναίκες, ενώ θα πρέπει να γίνονται σεμινάρια προς στελέχη κοινωνικών υπηρεσιών, νομαρχιών, νοσοκομείων και υπηρεσιών πρόνοιας. Για να υπάρξει κάποιο αποτέλεσμα στην προσπάθεια καταστολής του προβλήματος, όμως, όλες οι μορφές πρόληψης και θεραπείας θα πρέπει να λειτουργούν ταυτόχρονα.» (Παπαδομαρκάκη, χ.χ.)

«ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΘΥΜΑ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ»

- 1) Η κακοποίηση είναι ένας φαύλος κύκλος αντιδράσεων, από τον οποίο η γυναίκα χρειάζεται να καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια για να ξεφύγει.
- 2) Η γυναίκα θα πρέπει από τα ήπια σημάδια (απειλές, απομόνωση από φίλους και συγγενείς) να δείξει ότι δεν είναι διατεθειμένη να ανεχτεί από κανέναν κανένα κάθε είδος βίας. Να μη σωπαίνει, διότι αντί να βελτιωθεί η κατάσταση θα χειροτερέψει.
- 3) Αν η γυναίκα κρίνει ότι υπάρχουν περιθώρια να συζητήσει μαζί με το δράστη θα πρέπει αυτό να γίνει φιλικά, αλλά αποφασιστικά. Να μη δείχνει φόβο όταν συνομιλεί με το δράστη.
- 4) Να μην απομονώνεται από το δικό της περίγυρο και να εμπιστευτεί το πρόβλημά της σε έμπιστη φίλη ή συγγενή.
- 5) Μπορεί επίσης το θύμα να απευθυνθεί σε εξειδικευμένη υπηρεσία για συμβουλευτική που αφορά την ίδια ή και τους δύο. Υπάρχουν επίσης αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες που μπορούν να της παρέχουν ψυχοκοινωνική υποστήριξη και συμβουλές, καθώς και δωρεάν νομική βοήθεια όταν έχει χαμηλό εισόδημα.
- 6) Αν το θύμα έχει ανάγκη από φιλοξενία, υπάρχει η δυνατότητα προσωρινής φιλοξενίας του ίδιου του θύματος και των παιδιών της.
- 7) Μετά από περιστατικό βίας η γυναίκα-θύμα μπορεί να πάει στο Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής της και να δηλώσει την κακοποίηση. Μπορεί να ζητήσει να γίνουν συστάσεις στο δράστη κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας ή να υποβάλει μήνυση στον εισαγγελέα ή στην αστυνομία.
- 8) Σε νοσοκομείο που εφημερεύει μπορεί η γυναίκα να ζητήσει να την εξετάσουν και να της δώσουν βεβαίωση που να πιστοποιεί την κακοποίησή της.
- 9) Επιπλέον μπορεί να πάει στον ιατροδικαστή με σημείωμα του εισαγγελέα ι να την εξετάσει.

10) Αν κάποιος είναι αυτόπτης μάρτυρας κακοποίησης, ας απευθυνθεί στην αστυνομία.

Συνήθως θεωρούμε ότι η ενδοοικογενειακή βία είναι για αποκλειστικά οικογενειακή υπόθεση, άρα δεν μας αφορά και δεν έχουμε ούτε την υποχρέωση, αλλά ούτε και το δικαίωμα να επέμβουμε. Όμως η βία είναι έγκλημα σε όποιο χώρο και αν συμβαίνει. Είναι κοινωνικό πρόβλημα και είναι χρέος όλων μας να σπάσουμε τη σιωπή, να βοηθήσουμε όπως μπορούμε αυτές τις γυναίκες και να πάψουμε επιτέλους να είμαστε μια κοινωνία συνενοχής, μια κοινωνία που ανέχεται και δεν απομονώνει τη διαφθορά» (Μηλιώνη Φ., 2007, σ. 212 - 213)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ενδοοικογενειακή βία δεν είναι εύκολο θέμα, ακόμα και στις μέρες μας δεν συζητιέται ευρέως, αν και πολλοί δεν πιστεύουν ότι υφίσταται στην εποχή μας, κι' όμως οι κακοποιημένες γυναίκες ζουν δίπλα μας και είναι πολλές περισσότερες απ' όσες αναφέρουν τα στατιστικά στοιχεία, αφού ως επί το πλείστον οι ξυλοδαρμοί που δέχονται δεν καταγγέλλονται ποτέ. Η βία κατά των γυναικών είναι ένα ευρύτατα διαδεδομένο φαινόμενο σε όλες τις κοινωνίες. Στην Ελλάδα έχει αρχίσει να ερευνάται επιστημονικά μόλις την τελευταία δεκαετία.

Είμαστε σε μια εποχή, που δεν μας απασχολούν αυτά τα λεγόμενα "κοινωνικά προβλήματα". Η προσοχή όλων είναι στραμμένη μόνο, στην οικονομική κατάρρευση και δεν βλέπουμε τι γίνεται δίπλα μας ή ακόμα και στην οικογένειά μας. Όλοι μας γνωρίζουμε, κάποιες γυναίκες στον κοινωνικό μας περίγυρο που ξυλοκοπούνται από το σύζυγο/σύντροφό τους και υπομένουν τη κατάσταση αυτή σαν να επρόκειτο για κάτι απόλυτα φυσικό. Πολλές γυναίκες δεν γνωρίζουν ότι έχουν πέσει θύματα κακοποίησης, γιατί έχουν αποδεχτεί τη βίαιη και βάνανυση συμπεριφορά ως δεδομένη και αναμενόμενη σε στενές τους σχέσεις.

Ως γνωστό ο έγγαμος βίος σκοτώνει τον έρωτα. Όμως κάποιες φορές ο έγγαμος βίος όχι μόνο μπορεί να σκοτώσει τον έρωτα, αλλά μερικές φορές "σκοτώνει" την αξιοπρέπεια και την προσωπικότητα ενός ανθρώπου, ή ακόμα και τον ίδιο τον άνθρωπο.

Η βία είτε σωματική, είτε ψυχολογική αποτελεί καταπάτηση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Γυναικών. Ένα φαινόμενο που δεν κάνει διαχωρισμό καθώς είναι ευρέως διαδεδομένο σε όλες τις κοινωνίες και κοινωνικές τάξεις ανεξαρτήτου χρώματος, μόρφωσης, πολιτισμού και ηλικίας.

Παλαιότερα οι γυναίκες που βίωναν την κακοποίηση δεν τολμούσαν να εγκαταλείψουν το σύζυγό τους και να βάλουν ένα τέλος στον εφιάλτη τους, για λόγους που δυστυχώς ακόμη υφίστανται, (σε μικρότερο βαθμό σε σχέση με το παρελθόν) όπως: η έλλειψη οικονομικών πόρων, η δυσκολία εύρεσης εργασίας, η πεποίθηση ότι ένα διαζύγιο θα είναι μια τραυματική εμπειρία για τα παιδιά, ενώ δεν σκέφτονται την ψυχосύνθεσή τους όταν βιώνουν καταστάσεις βίας μέσα στο σπίτι

τους. Επίσης υπάρχουν και τα κοινωνικά στερεότυπα, ότι δηλαδή θα είναι δακτυλοδεικτούμενες. Σήμερα, οι γυναίκες που βιώνουν τη κακοποίηση, τολμούν να κάνουν ένα βήμα παραπέρα προκειμένου να γλυτώσουν τον δικό τους Γολγοθά. Σίγουρα δεν είναι εύκολη, απόφαση και συνήθως, παίρνουν το μεγάλο ρίσκο έπειτα από ώρες συζήτησης με κάποιο πολύ κοντινό τους και έμπιστο πρόσωπο, προκειμένου να ζητήσουν μια δεύτερη γνώμη, ίσως και βοήθεια.

Θεωρώ ότι είναι το πιο αποσιωπημένο έγκλημα στον κόσμο, γιατί κάνουμε λόγο για μια αθέατη βία που συμβαίνει πίσω από κλειστές πόρτες και θεωρείται δυστυχώς ακόμα και στις μέρες μας αυστηρή οικογενειακή υπόθεση και φροντίζουν να είναι από τα καλά κρυμμένα μυστικά τους.

Ο νέος νόμος που ισχύει στην Ελλάδα από την 25^η Οκτωβρίου 2006 (ν.3500/2006) παρέχει στήριξη και ηθική συμπαράσταση στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, υλική συνδρομή και αποτελεσματική νομική προστασία. Με αυτό το νομοσχέδιο η πολιτεία θα αντιμετωπίσει αποφασίστηκα ένα πρόβλημα το οποίο μέχρι σήμερα κάλυπτε ο φόβος, η ντροπή ή η ανάγκη των θυμάτων, καθώς προβλέπει κυρίως σε τρεις τομείς:

- α) στην περιφρούρηση της ελευθερίας της αξιοπρέπειας και της αυτοδιάθεσης του ατόμου,
- β) στην προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας του παιδιού,
- γ) στην οριοθέτηση ενός υγιούς οικογενειακού περιβάλλοντος.

Είναι όμως ο νόμος αρκετός προκειμένου να βοηθήσει στην καταπολέμηση αυτού του φαινομένου;

Μήπως πρέπει και εμείς με τη σειρά μας να συμβάλουμε και να βοηθήσουμε με τον τρόπο μας, οποιονδήποτε άνθρωπο αντιλαμβανόμαστε ότι χρήζει βοήθειας, μέσω μιας συμβουλής ή ακόμα και με την προσφορά μιας θέσης εργασίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3500

Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Ορισμοί

Για τον παρόντα νόμο θεωρείται:

1. ενδοοικογενειακή βία, η τέλεση αξιόποινης πράξης, σε βάρος μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος και τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα.
2. α. οικογένεια ή κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους.
β. στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συνοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός παραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος της οικογένειας, καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια.
γ. οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στην μόνιμη σύντροφο του άνδρα ή στον μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν, ως και στους τέως συζύγους.
- vi. θύμα ενδοοικογενειακής βίας κάθε πρόσωπο της προηγούμενης παραγράφου σε βάρος του οποίου τελείται αξιόποινη πράξη κατά τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος. Θύμα είναι και το μέλος, στην οικογένεια του οποίου τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, κατά τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και

ο ανήλικος κατά την παράγραφο 2, ενώπιον του οποίου τελείται μία από τις αξιόποινες πράξεις της παρούσας.

Άρθρο 2

Απαγόρευση χρήσης βίας.

Η άσκηση βίας κάθε μορφής μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β ΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 3

Η ενδοοικογενειακή βία ως τεκμήριο κλονισμού του γάμου.

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Εφόσον ο εναγόμενος δεν αποδεικνύει το αντίθετο, ο κλονισμός τεκμαίρεται σε περίπτωση διγαμίας ή μοιχείας αυτού, εγκατάλειψης του ενάγοντος ή επιβουλής της ζωής του από τον εναγόμενο, καθώς και σε περίπτωση άσκησης από τον εναγόμενο ενδοοικογενειακής βίας εναντίον του ενάγοντος.»

Άρθρο 4

Σωματική βία σε βάρος ανηλίκων

Επί ασκήσεως σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου, ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, εφαρμόζεται το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα.

Άρθρο 5

Χρηματική ικανοποίηση

Η κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος για μία από τις πράξεις του παρόντος νόμου, δεν μπορεί να είναι κατώτερη των χιλίων (1.000) ευρώ, εκτός αν ο ίδιος ο παθών ζήτησε μικρότερο ποσό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ
ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 6

Ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη.

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, ή με συνεχή συμπεριφορά προξενεί εντελώς ελαφρά κάκωση ή βλάβη της υγείας του, με την έννοια του εδαφίου β' της παραπάνω διάταξης, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

2. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είναι δυνατόν να προκαλέσει στο θύμα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών. Αν επακολογήσει βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επεδίωκε ή γνώριζε και αποδέχθηκε το αποτέλεσμα της πράξης του, τιμωρείται με κάθειρξη.

3. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου τελέσθηκε σε βάρος εγκύου ή σε βάρος μέλους της οικογένειας το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντισταθεί, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών και αν η πράξη τελέσθηκε ενόπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

4. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου συνιστά μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης, επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου, ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη. Αν το θύμα είναι ανήλικος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 7

Ενδοοικογενειακή παράνομη βία και απειλή

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος χρησιμοποιώντας βία ή απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται προς τούτο τιμωρείται με

φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, ανεξάρτητα από το αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον του ίδιου του θύματος ή κάποιου από τους οικείους του υπό την έννοια της περίπτωσης β' του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα.

2. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 8

Βιασμός και κατάχρηση σε ασέλγεια

1. Η παρ. 1 του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελγή πράξη ή σε ανοχή της τιμωρείται με κάθειρξη.»

2. Η παρ. 1 του άρθρου 338 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητας του να αντισταθεί, ενεργεί επί αυτού συνουσία ή άλλη ασελγή πράξη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.»

Άρθρο 9

Ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

2. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών μέχρι τριών ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι ανήλικος.

3. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 10

Παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης

Όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλεί μάρτυρα ή μέλος της οικογένειας του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον δωροδοκεί, με σκοπό την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

Άρθρο 11

Προϋποθέσεις

1. Στα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας ο αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης εισαγγελέας διερευνά τη δυνατότητα διαμεσολάβησης κατά τη διαδικασία των επόμενων άρθρων.

2. Προϋπόθεση για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η τέλεση του εγκλήματος, ότι είναι πρόθυμο σωρευτικά:

α) να υποσχεθεί ότι δεν θα τελέσει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας (λόγος τιμής) και ότι, σε περίπτωση συνοίκησης, δέχεται να μείνει εκτός οικογενειακής κατοικίας για εύλογο χρονικό διάστημα, εάν το προτείνει το θύμα. Για την υπόσχεση αυτή συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 148 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

β) να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό - θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, σε όποιον τόπο και για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται τούτο αναγκαίο από τους αρμόδιους θεραπευτές. Ο υπεύθυνος του προγράμματος πιστοποιεί την ολοκλήρωση της παρακολούθησης του. Το σχετικό πιστοποιητικό επισυνάπτεται στο φάκελο της δικογραφίας. Αναφέρονται δε σε αυτό, αναλυτικά, το αντικείμενο του συμβουλευτικού - θεραπευτικού προγράμματος και ο αριθμός των συνεδριών που παρακολούθησε ο ενδιαφερόμενος.

γ) να άρει ή να αποκαταστήσει, εφόσον είναι δυνατόν, αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη και να καταβάλει εύλογη χρηματική ικανοποίηση στον παθόντα.

3. Αν το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανήλικος, η ποινική διαμεσολάβηση ενεργείται υπέρ αυτού και από κοινού από τον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα ανηλίκων και τον ασκούντα την επιμέλεια, εφόσον αυτός δεν είναι το ίδιο πρόσωπο με τον φερόμενο ως δράστη του εγκλήματος. Αν δεν υπάρξει ομοφωνία, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή. Ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να παρίσταται κατ' αυτήν και να ακούγεται. Τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου αντιπροσωπεύουν τον ανήλικο στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και για τις αστικές αξιώσεις.

4. Οι σχετικές με την ποινική διαμεσολάβηση διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται, αν ο φερόμενος ως δράστης της πράξεως ενδοοικογενειακής βίας είναι επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας του ανηλίκου.

5. Αν την πράξη ενδοοικογενειακής βίας σε βαθμό πλημμελήματος φέρεται να έχει τελέσει ανήλικος, εφαρμόζεται το άρθρο 45Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 12

Διαδικασία

1. Αν σε βάρος του υπαιτίου κινηθεί η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ποινική διαμεσολάβηση επιτρέπεται μόνον εφόσον το δικαστήριο αναβάλει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 423 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην περίπτωση αυτή, η σχετική διαδικασία χωρεί κατά τις παραγράφους 3 έως 6 του παρόντος άρθρου. Το δικαστήριο που αναβάλλει την εκδίκαση της υπόθεσης, κατά το πρώτο εδάφιο, εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον υπάιτιο περιοριστικοί όροι κατά το άρθρο 18 του παρόντος νόμου.

2. Αν σε βάρος του φερόμενου ως δράστη ενεργείται προκαταρκτική εξέταση, ο εισαγγελέας, πριν από κάθε άλλη ενέργεια:

α) μπορεί να διατάσσει τη διενέργεια ιατρικής πραγματογνωμοσύνης στο φερόμενο ως θύμα, προκειμένου να ερευνηθεί η βασιμότητα της καταγγελίας για την σε βάρος του τέλεση της πράξεως,

β) εξετάζει ο ίδιος κάθε μάρτυρα που προτείνεται, καθώς και τα πρόσωπα της οικογένειας ή παραγγέλλει την εξέταση αυτών από τους αρμόδιους ανακριτικούς υπαλλήλους, και

γ) καλεί το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση της πράξεως να παράσχει στον ίδιο ή στον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο εξηγήσεις υπό τους όρους του άρθρου 31 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

3. Αν ο παρέχων εξηγήσεις δεν υποβάλει ο ίδιος, ή μέσω του συνηγόρου του, την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 δήλωση περί ποινικής διαμεσολάβησης, καλείται, προς τούτο, από τον αρμόδιο εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να λάβει προθεσμία τριών ημερών για να απαντήσει.

4. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι θετική, ο εισαγγελέας ενημερώνει τον παθόντα ή τον συνήγορο του για την κατά τα ανωτέρω δήλωση του ενδιαφερομένου και, αν υποβληθεί σχετικό αίτημα, παρέχεται στον παθόντα προθεσμία, το πολύ τριών ημερών, για να δηλώσει αν δέχεται τη διαμεσολάβηση.

5. Αν η απάντηση του παθόντος είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει ή δεν επέλθει συμφωνία ως προς τους όρους της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 11, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παθόντος είναι θετική, ο εισαγγελέας με διάταξη του θέτει τη δικογραφία σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας. Κατά της διατάξεως αυτής δεν χωρεί προσφυγή.

6. Αν τα πρόσωπα στα οποία αποδίδεται η τέλεση της πράξης είναι περισσότερα, για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης απαιτείται μεταξύ τους συμφωνία. Το ίδιο ισχύει και αν η φερόμενη ως τελεσθείσα πράξη αφορά περισσότερα θύματα. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία κατά τα προηγούμενα εδάφια, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή.

7. Η συμφωνία των διαδίκων μερών για την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 του παρόντος έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης μπορεί να υποβληθεί στον αρμόδιο εισαγγελέα και με σχετικό πρακτικό εκ μέρους των συνηγόρων τους.

Άρθρο 13

Ποινικές συνέπειες

1. Η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης καταχωρίζεται σε ειδική μερίδα στο δελτίο ποινικού μητρώου και τηρείται για χρονικό διάστημα ίσο προς τον εκ του νόμου προβλεπόμενο χρόνο παραγραφής του εγκλήματος στο οποίο αφορά.

2. Αν ο ενδιαφερόμενος συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα τριών ετών, τότε η σχετική διαδικασία ολοκληρώνεται και εξαλείφεται η ποινική αξίωση της πολιτείας για το έγκλημα που αφορά.

3. Η διαπιστούμενη από τον εισαγγελέα υπαίτια μη ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης διακόπτει τη διαδικασία και προκαλεί την αναδρομική άρση των επελθόντων αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο, η δε ποινική διαδικασία συνεχίζεται κατά τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, χωρίς να επιτρέπεται πλέον η υποβολή νέου αιτήματος για ποινική διαμεσολάβηση.

4. Ενώσω διαρκεί η διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης, τελεί σε εκκρεμοδικία η πράξη στην οποία αυτή αφορά. Η άσκηση ποινικής δίωξης για πράξη για την οποία εξαλείφθηκε η ποινική αξίωση της πολιτείας, λόγω ολοκλήρωσεως της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, είναι απαράδεκτη. Η παραγραφή της πράξης αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης.

5. Η άρνηση ενός εκ των διαδίκων μερών να δεχθεί τη διαμεσολάβηση ή η αποτυχία ολοκλήρωσεως της, για οποιαδήποτε αιτία, δεν επάγονται σε βάρος αυτών καμία αρνητική ουσιαστική ή δικονομική συνέπεια στην ποινική δίκη που επακολουθεί.

6. Στην παρ. 3 του άρθρου 574 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται στοιχείο γ', το οποίο έχει ως εξής:

«γ) η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας.»

Άρθρο 14

Αστικές συνέπειες

1. Η συμφωνία των διαδίκων για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης ισχύει ως συμβιβασμός ως προς τις χρηματικές αξιώσεις από το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. Μόνη η συμφωνία του παθόντος συζύγου για την έναρξη της διαδικασίας δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής διαζυγίου ή την υποβολή αιτήσεως συναινετικής λύσεως του γάμου, την πρόοδο της δίκης και τη λύση του γάμου.

2. Η εντός τριετίας από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης μη συμμόρφωση του φερόμενου ως δράστη προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης παρέχει στο θύμα του εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας το δικαίωμα να ζητήσει, με αγωγή του, την ανατροπή της συμφωνίας, όσον αφορά στις χρηματικές αξιώσεις. Με την άσκηση της αγωγής ανατροπής αναβιώνουν οι χρηματικές αξιώσεις του παθόντος, τα δε καταβληθέντα λόγω της συμφωνίας αναζητούνται κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού.

3. Μετά την ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης αποκλείεται η ανατροπή της συμφωνίας, εξ οιαδήποτε λόγου και η αναζήτηση των καταβληθέντων σε συμμόρφωση αυτής. Τα ίδια αποτελέσματα επιφέρει και η λύση του γάμου μεταξύ των συζύγων εντός της τριετίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 15

Προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης

Στο τέλος του άρθρου 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο, το οποίο έχει ως εξής:

«Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να διατάσσεται ιδίως η απομάκρυνση του καθ' ου από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκηση του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του αιτούντος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας.»

Άρθρο 16

Παραγραφή

Αν οι πράξεις των άρθρων 6, 7 και 9 του παρόντος στρέφονται κατά ανηλίκου, η έναρξη της προθεσμίας παραγραφής αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του.

Άρθρο 17

Ποινική δίωξη

1. Η ποινική δίωξη για τα εγκλήματα των άρθρων 6, 7, 9 και 10 ασκείται αυτεπαγγέλτως.

2. Σε βάρος του υπαιτίου εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 18

Περιοριστικοί όροι

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας είναι δυνατόν, αν υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες κρίνεται απαραίτητο για την προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας του θύματος, να επιβληθεί στον κατηγορούμενο από το αρμόδιο ποινικό δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται να δικασθεί ή από τον αρμόδιο ανακριτή ή από το δικαστικό συμβούλιο και για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, ο περιοριστικός όρος της απομάκρυνσης του από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκηση του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του θύματος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας. Η ισχύς του παραπάνω περιοριστικού όρου παύει αυτοδικαίως μετά την έκδοση οριστικής αποφάσεως ή της διατάξεως του εισαγγελέα με την οποία αρχειοθετείται η υπόθεση λόγω ποινικής διαμεσολάβησης.

2. Ο περιοριστικός όρος που έχει επιβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου είναι δυνατόν να ανακληθεί, αντικατασταθεί ή τροποποιηθεί από το αρμόδιο δικαστικό όργανο που τον επέβαλε, με αίτηση του κατηγορουμένου, στην οποία αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση του. Για τη συζήτηση της αιτήσεως κλητεύεται υποχρεωτικά ο παθών, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά.

3. Το δικαστικό όργανο που είναι αρμόδιο κατά την παράγραφο 1 για την επιβολή, ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση των περιοριστικών όρων, μπορεί να ζητήσει, συμβουλευτικά, τη γνώμη ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και άλλων επιστημόνων με ειδικές γνώσεις σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εργάζονται σε δημόσιο φορέα υγείας.

Άρθρο 19

Εξέταση μαρτύρων

1. Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, μέλη της οικογένειας εξετάζονται ως μάρτυρες χωρίς όρκο.
2. Οι ανήλικοι κατά την εκδίκαση των υποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου δεν κλητεύονται ως μάρτυρες στο ακροατήριο, αλλά αναγιγνώσκεται η κατάθεση τους, εφόσον υπάρχει, εκτός εάν η εξέταση τους κρίνεται αναγκαία από το δικαστήριο.

Άρθρο 20

Υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας, οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές που διενεργούν προανάκριση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, απαγορεύεται να ανακοινώνουν με οποιονδήποτε τρόπο το ονοματεπώνυμο του θύματος και του κατηγορουμένου, τη διεύθυνση κατοικίας τους, καθώς και οποιαδήποτε άλλα στοιχεία είναι δυνατόν να αποκαλύψουν την ταυτότητα τους.
2. Οι παραβάτες της διατάξεως αυτής τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ
ΑΡΩΓΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Άρθρο 21

Κοινωνική συμπαράσταση

1. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθικής συμπαράστασης και της αναγκαίας υλικής συνδρομής από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και από κοινωνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Οι αστυνομικές αρχές που επιλαμβάνονται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας υποχρεούνται, εφόσον το ζητήσει το θύμα, να ενημερώσουν αυτό και τους παραπάνω φορείς, ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη, κατά περίπτωση, αρωγή.

Άρθρο 22

Ευεργέτημα πενίας

Στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης, εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού, παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας με μόνη την απόδειξη του περιστατικού βίας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 194 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες.

Άρθρο 23

Υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών

1. Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον διευθυντή της σχολικής μονάδας.

Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει, αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή.

Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής.

2. Κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος ανακοίνωσε την αξιόποινη πράξη στις παραπάνω αρμόδιες αρχές, και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος την πληροφορήθηκε ή τη διαπίστωσε, καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Άρθρο 24

Το άρθρο 342 του Ποινικού Κώδικα (κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια) αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 342.

Κατάχρηση ανηλίκων σε ασέλγεια

1. Ο ενήλικος ο οποίος ενεργεί ασέλγεις πράξεις με ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών,

β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα, όχι όμως και τα δεκαοκτώ έτη, με κάθειρξη.

2. Συνιστά επιβαρυντική περίπτωση η τέλεση της πράξης της πρώτης παραγράφου:

α) από οικείο,

β) από πρόσωπο που συνοικεί με τον ανήλικο ή διατηρεί φιλικές σχέσεις με τους οικείους του,

γ) από εκπαιδευτικό, παιδαγωγό, γυμναστή ή άλλο πρόσωπο που παραδίδει μαθήματα στον ανήλικο,

δ) από πρόσωπο που δέχεται τις υπηρεσίες του ανηλίκου,

ε) από κληρικό με τον οποίο ο ανήλικος διατηρεί πνευματική σχέση,

στ) από ψυχολόγο, ιατρό, νοσοκόμο ή από ειδικό επιστήμονα που παρέχει τις υπηρεσίες του στον ανήλικο.

3. Ο ενήλικος ο οποίος με χειρονομίες, με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει

την αιδώ ανηλίκου, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Η παράγραφος 2 εφαρμόζεται αναλόγως και στις περιπτώσεις αυτές.

4. Ο ενήλικος, ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλου μέσου επικοινωνίας, αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαέξι έτη και με προτάσεις ή με εξιστόρηση, απεικόνιση ή παρουσίαση πράξεων που αφορούν τη γενετήσια ζωή προσβάλλει την αιδώ του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και αν η πράξη τελείται κατά συνήθεια με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.

5. Η παραγραφή των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του ανηλίκου.»

Άρθρο 25

Οι προθεσμίες των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 3 και του άρθρου 4 ΣΤ' του ν. 3388/2005, που παρατάθηκαν με την αριθ. 99583 οικ./24.12.2005 (ΦΕΚ 1490 Β') κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Οικονομίας και Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης, παρατείνονται αντίστοιχα έως ότου προαχθούν οι εξωτερικοί φρουροί στο βαθμό του Υπαρχιφύλακα και μέχρι την 12.9.2007.

Άρθρο 26

Η παράγραφος 4 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 και συμπληρώθηκε με το άρθρο 18 του ν. 3472/2006, αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Για την πλήρωση των θέσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 2 διορίζονται Έλληνες πολίτες, απόφοιτοι λυκείου ή άλλης ισότιμης σχολής της ημεδαπής ή της αλλοδαπής. Οι υποψήφιοι δεν πρέπει να έχουν ηλικία μεγαλύτερη των 30 ετών, πρέπει να είναι αρτιμελείς, να έχουν ανάστημα (χωρίς υποδήματα) τουλάχιστον ενός μέτρου και εβδομήντα εκατοστών (1,70) και οι άνδρες να έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις. Για την επιλογή τους εφαρμόζονται τα ακόλουθα αντικειμενικά κριτήρια:

(α) Η εκπλήρωση της στρατιωτικής τους θητείας στις Ένοπλες Δυνάμεις με το βαθμό του εφέδρου αξιωματικού ή στις Ειδικές Δυνάμεις των Ενόπλων

Δυνάμεων ή η προϋπηρεσία ως εθελοντών πενταετούς θητείας στις Ένοπλες Δυνάμεις.

(β) Ο βαθμός του απολυτηρίου τίτλου σπουδών.

(γ) Η μόνιμη κατοικία και η εγγραφή στα δημοτολόγια δήμων ή κοινοτήτων του νομού όπου εδρεύουν τα Καταστήματα Κράτησης, για δύο τουλάχιστον χρόνια έως την έκδοση της προκήρυξης. Υποψήφιοι οι οποίοι λαμβάνουν μόρια με βάση το κριτήριο αυτό υποχρεούνται να υπηρετήσουν στο νομό για τον οποίο έλαβαν τα μόρια τουλάχιστον επί δέκα χρόνια, εκτός αν, λόγω βαθμολογικής προαγωγής τους ή υπηρεσιακών αναγκών, καταστεί αναγκαία η μετάθεση ή η απόσπαση τους σε Κατάστημα άλλου νομού.

(δ) Η κατοχή άδειας ικανότητας οδηγού Γ' ή Δ' κατηγορίας.

(ε) Η κατοχή διπλώματος μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης του Ο.Ε.Ε.Κ. δωδεκάμηνης τουλάχιστον φοίτησης, με ειδικότητα «Στέλεχος Υπηρεσιών Ασφαλείας».

Άρθρο 27

Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 6 του άρθρου 49 του ν. 2721/1999 (ΦΕΚ 112 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από την παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3388/2005 (ΦΕΚ 225 Α'), αντικαθίσταται ως εξής:

«Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης καθορίζεται το ύψος της αποζημίωσης, που λαμβάνουν οι εκπαιδευόμενοι στις ανωτέρω Σχολές. Η αποζημίωση υπόκειται σε κράτηση υγειονομικής περίθαλψης, όπως αυτή προβλέπεται εκάστοτε για τις αποδοχές των δημοσίων υπαλλήλων. Η κράτηση αυτή περιέρχεται στο Δημόσιο. Οι δαπάνες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των εκπαιδευομένων και μόνο καλύπτονται από τον Ο.Π.Α.Δ., ο οποίος επιχορηγείται προς τούτο κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του άρθρου 11 του ν. 2768/1999 (ΦΕΚ 273 Α'). Το χρονικό διάστημα φοίτησης των ανωτέρω στη Σχολή αποτελεί χρόνο πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας, εφόσον διορισθούν. Εάν με υπαιτιότητα τους διακοπεί η εκπαίδευση στη Σχολή ή δεν αποδεχθούν το διορισμό τους, οι εκπαιδευόμενοι υποχρεούνται να επιστρέψουν την αποζημίωση, καθώς και τις δαπάνες για την εκπαίδευση τους, όπως καθορίζονται με την κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης, η οποία προβλέπεται στην παράγραφο 8 του παρόντος.»

ΑΡΘΡΟ 28

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει τρείς μήνες μετά τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεση του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 23 Οκτωβρίου 2006

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΒΙΒΛΙΑ

A. Ελληνική

Βλάχου, Β., (2005), *Η Αντιμετώπιση της Σωματικής Βίας κατά των Γυναικών από το Σύστημα Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης*, Αθήνα, Έλλην

Πανούσης, Ι., Δημόπουλος, Λ., & Καρύδης, Β., (1994), *Θυματολογικά κείμενα*, Αθήνα – Κομοτηνή, Σάκκουλα

Σαμαρτζή, Μ., (1996), *Γυναίκες στο χορό της οργής*, Αθήνα, Άδωνις

Τσιγκρή, Α., (2000), *Τα σεξουαλικά εγκλήματα: Εγκληματολογικές Προσεγγίσεις της σεξουαλικής βίας*. Αθήνα – Κομοτηνή, Σακκούλα

Τσουραμάνης, Χρ., (2003), *Σύγχρονα Κοινωνικά Προβλήματα – Η Ελληνική Πραγματικότητα*, Αθήνα, Παπαζήσης

B. Ξένα

Barnett, O., (1997), *Family Violence Across the Lifespan*, U.S.A., Sage

Bartollas, C. & Dinitz, S. (1989), *Introduction to Criminology: Order and disorder*, U.S.A., Harpers & Row

Bergen, R., (1999), Marital Rape. *The new Criminologist*, March

Bergen, R., (1996), Wife Rape. *Understanding the Response of Survivors and Service Providers*, U.S.A.: Sage Publications

Dobash, R., & Dobash, R., (1979), *Violence Against Wives*, New York, Free Press

Dowdeswell, J., (1986), *Women on Rape*. Great Britain: Thorson's Publishing Group

Dutton, D., (1988), *The Domestic Assault of Women*, Boston, Allyn & Bacon

- Gelles, R., (1997), *Intimate Violence In Families*, Third Edition, U.S.A., Sage
- Gelles, R., (1995), *Contemporary Families: A Sociological View*. Thousand Oaks, California, Sage
- Gerow, J., (1989), *Psychology: An Introduction* (2nd edition), Glenville, Scott, Foresman
- Goetting, A., (1995), *Homicide in Families and Other Social Populations*, New York, Springer
- Haley, S., & Brann – Halley, E., (2000), *War on The Home Front, An Examination of wife abuse*, U.S.A., Bergnahn Books
- Hirigoyen, M., (2006), *Η Κακοποιημένη γυναίκα – Η βία μέσα στο ζευγάρι*, (μτφρ. Μπ. Λυκούδης), Αθήνα, Πατάκη
- Mann, C., (1996), *When Women Kill*, New York, State University of New York Press
- Martin, D., (1981), *Battered Wives*, U.S.A., Volcano
- Pagelow, D., (1984), *Family Violence*, New York, Praeger
- Reid, S., (1988). *Crime and Criminology*, U.S.A., Holt, Rinehart & Winston
- Russell, D., (1990), *Rape in Marriage*, Bloomington, Indiana University Press
- Spinellis, C., (1997), *Crime in Greece in Perspective*, Athens, Sakkoulas
- Thio, A., (2008), *Παρεκκλίνουσα Συμπεριφορά*, Δεύτερη Ελληνική Έκδοση, (μτφρ. Χρ. Τσουραμάνης), Αθήνα, Έλλην
- Tift, L., (1993), *Battering of Women: The failure of Intervention and the Case of Prevention*, Westview Press
- Marshall, L., (1994) *Physical and Psychological Abuse*, New Jersey, Hillsdale
- Matthews, D., (2004), *Domestic Violence Sourcebook*, 2d ed., Detroit, Omnigraphics

Walker, L., (1997), *Όταν η αγάπη σκοτώνει*, Αθήνα, Φυτράκη

Walker, L., (1989), *Η κακοποιημένη γυναίκα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα

Walker, L., (1984), *The Battered Woman Syndrome*, New York, Springer

Walker, L., (1979), *The Battered Woman*, New York, Harper & Row

2. ΑΡΘΡΑ

A. Ελληνικά

Αρτινοπούλου Β. – Φαρσεδάκης Ιακ, (2003), *Ενδο-οικογενειακή βία κατά των Γυναικών: πρώτη Πανελλαδική Επιδημιολογική Έρευνα*, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, Αθήνα <http://www.kethi.gr/attachments/111_ENDO-OIKOGENEIAKH_BIA_KATA_GYNAIKWN.pdf>

Μηλιώνη, Φ., (2007), *Ενδο-οικογενειακή Βία: Προοπτικές μετά το ν. 3500/06, υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας*, Ιούνιος 28 2007

Παπαδομαρκάκη, Ε., (χ.χ.), *Κακοποίηση γυναικών από το σύζυγο: Το πρόβλημα του συζυγικού βιασμού*

Στάμου, Ν., (2006), *Κακοποίηση Γυναικών*,

B. ΞΕΝΑ

BARNETT, O., MARTINEZ, T., & BLUESTEIN, B., (1995), *Jealousy and Romantic Attachment in Maritally Violent and Nonviolent Men*, *Journal of Interpersonal Violence*, **10**, pp. 473 – 486

BARNETT, O., & HAMBERGER, L., (1992), *The Assessment of Maritally Violent Men on the California Psychological Inventory*, *Violence and Victims*, **7**, pp. 15 -28

BOWKER, L., (1983), *Marital Rape: A distinct Syndrome?* *Social Casework*, **64**, pp. 347 – 352

BROWNE, A., (1997), *Marital Violence: Battered Women, Family Violence Across the Lifespan*, Sage, pp. 211 - 231

DIAMANTOPOULOU, A., *Violence Against Women: Zero Tolerance, Closing of the European Campaign*, Lisbon, Centro de Congressos de Lisboa, 4 – 6 May 2000

FINKELHOR, D., YLLO, K., (1995), Types of Marital Rape. In Searles, P. & Bergen R., *Rape & Society. Reading on the Problem of Sexual Assault*, Westview Press, pp. 152 – 159

FOLLINGSTAD, D. & DEHART, D., (2000), Defining Psychological Abuse of Husbands Towards Wives, *Journal of Interpersonal Violence*, pp. 891 – 920

FOLLINGSTAD, D., RUTLEDGE, L., BERG, B., HAUSE, E., & POLEK, D., (1990) The Role of Emotional Abuse in Physically Abusive Relationships, *Journal of Family Violence*, 5, pp. 107 – 120

GIBBS, N., (1993b), “Til death do us part”, *Time*, January 18, pp. 41

KANE, T., STAIGER ,P., & RICCIARDELLI L., (2000), Male Domestic Violence in the Family, *Journal of Interpersonal Violence*, 15, pp. 16 - 29

LEWIN, T., «Parents poll finds child abuse to be more common», *New York Times*, December 7 1995, pp. A17

MONSON, C., & LANGHINRICHSEN – ROLHLING, J., Sexual and nonsexual marital aggression. Legal Considerations, epidemiology, and an integrated typology of perpetrators. *Aggression and Violent Behavior*, pp. 369 – 389

MURPHY, C., MEYER, S., & O’LEARY, K., (1994) Dependency Characteristics of Partner Assaultive Men, *Journal of Abnormal Psychology*, 103, pp. 729 - 735

O’LEARY, K., MALONE, J., & TYREE, A., (1994), Physical Aggression in Early Marriage Prerelationship & Relationship Effects, *Journal of Consulting and Criminal Psychology*, 62, pp. 594 - 602

- PILLEMER, K. – FINKELHOR, D., (2008), "The prevalence of elder abuse: A random sample survey." *The Gerontologist*, **28**, pp. 51 – 57
- RUSSEL, R., & HULSON, B., (1992), Physical and Psychological Abuse of Heterosexual Partners, *Personality and Individual Differences*, **13**, pp. 457 - 473
- SAUNDERS, D., (1992), A typology of Men Who Batter. Three Types Derived From Cluster Analysis, *American Journal of Orthopsychiatry*, **62**, pp. 264 – 275.
- SHIELDS, N., (1983) Battered Wives' Reactions to Marital Rape. In Finkelhor, *The Dark side of Families – Current Family Violence Research*, pp. 131 – 146, Sage
- SHEPHERD, J., (1990), Victims of Personal Violence: The Relevance of Symond's Model of Psychological Response and Loss Theory, *British Journal of Social Work*, **20**, pp. 309 – 332
- STARK, E., & FLITCRAFT, A., (1998), Personal Power and Institutional Victimization: Treating the Dual Trauma of Woman Battering. In Ochberg, F. M. (Ed), *Post-traumatic therapy and victims of violence* (pp 115 – 151), New York: Brunner/Mazer Psychosocial Stress Series
- STITH, S., & FARLEY, S., (1993), A Predictive Model of Male Spousal Violence, *Journal of Family Violence*, **8**, pp. 183 - 201
- STRAUS, M., & SWEET, S., (1992), Verbal/Symbolic Aggression in Couples: Incidence Rates and Relationships to Personal Characteristics, *Journal of Marriage and the Family*, **54**, pp. 346 - 357
- STRAUS, M., (1974), Leveling, Civility and Violence in the Family, *Journal of the Marriage & the Family*, **36**, pp. 13 – 29
- WILSON, MARGO, DALY, (1992), "Who kills whom in spouse killings? On the exceptional sex ratio of spousal homicides in the United States", *Criminology*, **30**, pp. 189 – 215

3. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<http://www.chemed.org>

www.igpa.org

<http://www.chemed.org>

<http://www.chemed.org>